ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ БҮРИ ЕХЭЭР АБАЖА, ГҮРЭНДӨӨ ХУДАЛДАХЫН ТҮЛӨӨ БҮГЭДӨӨРӨӨ ТЭМСЭЕ!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

38-дахи жэлээ гарана

БҮРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

№ 65 (9512) | 1961 оной мартын 17, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ЦКСС-эй Бурядай обкомой VI пленум тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

ЦКСС-эй Бурядай обкомой VI пленум байгша оной 16-да болобо.

Пленум 1961 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ихэдаг, гүрэндэ худалдадаг болохо талаар областной партийнэй организацинин зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь нүхэр В. Р. Филипповэй элидхэл зүбшэн хэлсэнэ асуудалаар тогтоол баталан абаа.

Энэ мүн эмхидхэлэй асуудал хаража үзөө. Нүхэр В. И. Ленинин ондоо худэлмэридэ ороһонтой дашарамдуулан, КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретариин, бюрогой уялгануудһаа сүлөөлөө.

КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретаряар, бюрогой гэ-нүхэр Н. С. Бирюковые пленум һунгаа.

ЦК-эй обкомой промышленно-транспортна таһагые нүхэр Ц-Д. Б. Эрдынеевые, КПСС-эй обкомой науч-ли болон культурын таһагые даагшаар нүхэр И. А. Ле-ые пленум баталаа.

Шэнэ газар элдүүрилдэг хизаарта барилга хэхэ худалаар зүблөөн болобо

МИНСК, мартын 15. Казахстанай шэнэ элдүүрилгын хоёрдохи эхилээ. Орондоо ороо-ро таряа ехээр ба-ан район мяха, һү, мал ажалай бусад продуктые үгэдэг нютаг болгоһотой. Эндэ 130 шэнэ байгуулагдаха, хуучинхынуудынь үргэдхэгдэ. Тиимэһээ үйлэдбэрилшан, байрын гэр, культурно-ажаһуудалай байшан бариха гээшэ ехэ ашартай болонхой. Үндэлөөн жэлэй турша ашалагдаһанда орооба дахин ехэ мүнгэ хэрэгтэй. Тэдэнэй табан жэл соо барилга-хабсаралгын ямар һомологдохо.

ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрүүдэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой Акмолинскэй мүнөөдэр үнэргэгдэн ябаа. Тэдэ Шэнэ газар элдүүрилдэг хизаарта барилгын асуудалнуудые хэлсэгдээ. Хизаарай ба организацинуудай түрүүлэгшэд, хэдэ хэдэн совхозуудай директорнууд, республик, хизаарай, областьнай организацинуудай хүндэтгшэд, тэрэшэлэн ажалтаны министерствонуудай, эмхи зургаануудай, ашаһедог институтуудай, хүлбэрилхы худэлмэриилөөнэй худэлмэридэ оролцодалсаа.

Шэнэ поселок ямар ба-ротойб, нютагай эрхэ ямар түхэлэй гэр барибал таарамжатай материалаар гэр ба хямда боложо үгэ-ультурно-ажаһуудалай ургаануудай барилгые ургэдхэхэб, мал ажа-ын ямар байха ёһо-ынэ газар дээрэ хэг-илгын ехэ программ-ыг гээд түргэнөөр ба-ыг—гэһэн, мүн бусад ба-ыг дааар һанамжануу-ыгты гэжэ Никита Хрущев сугларагдаһан байна.

Шэнэ газар элдүүрилдэг хизаарта барилгын өөрын индустри байгуулагдаһан гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад хэлээ. Гэр бараг 43 завод эндэ байгуулагдаад байна гэжэ СССР-эй барилгын болон архитектурын академиин президент В. А. Кучеренко мэдээсээ. Нэгэ иимэ завод таба-долоон совхозуудтахи барилгые хангажа, жэлэй турша соо 300 байрада хэрэгтэй болохо конструкцинууд болон детальнуудые бүтээжэ шадаха байна.

Нютагай эрхэ байдалда нэгэ түхэл янзын хоёр дабхар гэрнүүдые барибал таарамжатай гэжэ мэдэрэгдээ.

Совхозуудай поселогуудай хүн зон түргэнөөр олон болоожо байна. Тиимэһээ культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудые бүри түргэнөөр бариха шухала гэжэ зүблөөн дээрэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байна.

Шэнэ газар элдүүрилдэг хизаарта малай байра олоор хэрэгтэй болохо гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Иимэ байрануудые нютагай материалнуудые, хабсаргагдаг хубинуудые хэрэглэн, түргэнөөр, гаргаша багатайгаар баридаг болохо шухала гэжэ хэлсэгдэһэн байна. Эбэртэ бодо малые уянгүйгөөр байлгахаар, гахайнуудые суглаһан байлгажа харуулһалхаар эдэ байрануудые баригдаха юм.

Совхозуудай поселогуудые зүбөөр, тааруу зохидоор түсэблэхэ тухай проект зохёогшод бүри ехээр анхарал оролдолго гаргадаг болохо ёһотой гэжэ зүблөөн дээрэ заагдаа.

Казахстанай компартиин ЦК-гэй секретарь Д. А. Кунаев, Шэнэ газар элдүүрилдэг хизаарай партиин крайкомой секретарь Т. И. Соколов, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо П. П. Лобанов, СССР-эй Госпланай капитальна барилгын таһагай начальник СССР-эй министр В. В. Дымшиц, СССР-эй Госстройн түрүүлэгшэ И. А. Гришманов, «Союзсельхозтехника» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ нүхэр Кучумов болон бусад Шэнэ газар элдүүрилдэг хизаарта барилга хэхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан байна.

Нэгдэхи дэрэхи түрүүшын пролетарска революцийн түүхэ

МОСКВА, мартын 14. «Парижай коммунист» гэһэн хоёр томтой түрүүшынхинь хэблэн гарна. Дэлхэй дээрэхи анхан пролетарска революцийн жэлэй ойе угтуулан СССР-эй Науканнуудай академиин түүхын институт энэ номые хэблэлдэ бэлэдхэгдэн байна. СССР-эй Науканнуудай академиин хэблэжэ гаргаһан энэ ном совет болон гадаадын оронуудай эрдэмтэдэй олон удаан жэл соо хэһэн шэнжэлэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдые согсолһон байна.

Мүнөөдэр Улан-Удэдэ республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн нээгдэхэнь.

СИБИРИИН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАД МҮРЫСӨӨНДЭ БЭЕ БЭЕЭ УРИНА

Гектар бүриһөө 19 центнер таряа абахабди

(Зүүн, Баруун Сибириин хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадаһан А. М. СОРОКОВИКОВОЙ бригадада)

Хабарай эхеэр урдань үзэгдөөгүй дулаан үдэрнүүдэй тогтоходэ Гүнхэн гол тэсэжэ ядаһандаа сагаан торгон хүнжэлөө һэхэжэ, һубаг, горхонуудаа хоршогонуулһаар, нуга, таряалангаа зэрэлгээтүүлэн дэлгэнэ. Тиигээшье һаа, Саяан уулын орой сагаан мүнгөөр яларжа байтараа, үе үе болоод лэ бургангажа, сагһаа урид һэхэһэн хүнжэлынь дахин хэдэрүүлхээр забдажа байһан мэтэ үзэгдэнэ.

Эгээл энэ үедэ Түнхэн голой тэг дунда оршодог «Сибиряк» колхозоор ябахада хүн бүхэн Сибириин хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн тухай хөөрэлдэнэ, газетэнүүдые уншажа һонирхоно.

— Золтой хүнүүд тэрэ зүблөөндэ байлсаба даа. Никита Сергеевич Хрущевтой уулзахань ямар һонин гээшэб,—гэжэ байжа хүнүүд атаарахаһан янзатайгаар дуугаралдана.

Уданшьегүй «Алексей Михайлович ерээ» гэһэн мэдээн колхоз доторнь саг дороо тарашаба. Хамта худэлдэг нүхэдынь дуулахалаараа гэртэнь ерэжэ, сай уулгаха сүлөөгүй гэхээр зүблөөнэй һонинние һурасагаана. Илангаяа Никита Сергеевич Хрущев тухай һайса мэдэжэ абахые хүсэнэд.

—Никита Сергеевич зүблөөндэ ото байлсаа. Түрүүшүүлэй үгэ хэлэхэдэ айхабтар анхаралтайгаар шагнажа, альгаа ташажа дэмжээ. Зүблөөн дээрэ тон һонирхолтой үгэ хэлээ. Делегаци бүхэнтэй суг дүрсөө хаалгаа, — гэжэ Алексей Михайлович нүхэдтөө дуулгана.

Саашань нүхэр Сороковиков зүблөөн дээрэ хүнүүдэй үгэ хэлэжэ байхада блокнот соогоо бэшэжэ абаһан, өөрынгөө ехээр гайхаһан юумэнүүд тухайгаа нүхэдтөө хөөрэжэ үгөө. Омско областиин Калачинска дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Лена Хрущева нүхэдтэеэ нёдондо 36 мянган нугаһа тэжээжэ, гүрэндөө 632 центнер мяха тушааһан тухайгаа хэлээ. Орон соогоо мэдээжэ болоһон Омско областиин гахайшан Татьяна Перешивко мүнөө жэл 12 мянган гахай шахан таргалуулхаб гэжэ үгээ үгөө.

Алтайн совхозой директор нүхэр Фролов, тэндэхи научно-шэнжэлэлгын институтай директор нүхэр Наливайко, Читын областиин «1-ое Мая» колхозой трактарист нүхэр Лисичников болон бусад олон нүхэд Сибириин газар дээрэ элдэб ургамалнуудай үндэр баян ургаса абажа байха тухайгаа хэлээ. Зүблөөн дээрэ илангаяа кукуруза ехээр тарижа, тэрэнэй ургаса дээшэлүүлхэ тушаа ехэ анхарал табигдаа. Кукуруза тарихада газар үрэжэлтэй болоно гэжэ хэлсээ. Жэшээнь, Алтайн хизаарай 125 ажахыда туршалга хэжэ үзэхэдэ кукурузын һүүлээр шэнисэ тарихада ургасань сэбэр пар дээрэ тариһанда оробол 3—4 центнер дээшэ байһаниинь элишэлэгдээ.

«Бидэнэр мүнөө жэл кукурузын баян ургаса абахын тула горьтойхоноор оролдохо болоообди» гэжэ Алексей Михайловичын хэлэхэдэ нүхэдынь бүрин зүбшөөбэ.

Дүрбэн үхибүүтэй аад, 23 жэлдэ колхозой түрүүлэгшээр Алтайда худэлжэ байһан нүхэр Ткачевагай үгэ хэлэхэдэ хүнүүд ехээр һонирхоһон, амжалтануудаарнь омгорхоһон байна гэжэ Алексей Михайлович үргэлжэлүүлнэ.

Манай хуршэ Эрхүүгэй областиин олон ажахынууд ороо-ро таряанай баян ургаса жэл бүри туйлана. Эдэнэр байгша ондо Ангара, Китой, Куда мүрэнүүдэй гол тохой газарые элдүүрилжэ, хоёр мянга гаран гектар газар ашаглахаяа байна. Энээн тушаа КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Шетинин хэлээ.

Энэ мэтээр Новосибирскын зүблөөнэй һонинние дуулаад, бригадын механизаторнууд байгша ондо юу хэхэ тухайгаа, социалистическэ уялганууд тухайгаа хөөрэлдөө.

Бригададань 3 «ДТ-54», 2 «Беларусь», 1 «КДП», 1 «У-2» тракторнууд бии. Эдэ бүхы тракторнуудынь, хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ машинануудынь заһабарилагдажа дүүрэнхэй. Хабартаа хахалангүйгөөр тарилга хэхэ 546 гектар сэбэр пар, 200 га намарай пар бэлдэгдэнхэй. Үрэһэ хүрэнгэ тарилгын шанарта хүргэгдөө.

Бригадын полевой станда ошожо харахада трактористнуудынь һүүлшынгээ сеялкэ заһабарилгаһаа гаргаад, борнойнуудаа холбожо байгаа. Уданшьегүй газар борнойлогдохо болохонь ха юм.

Энэ жэлдэ кукурузын баян ургаса абахын тула тусхай звено эмхидхэгдээ. Звеное даагшаар Александр Николаевич Демин томилогдоод, тэрээндэ 75 гектар газар даалгагдаһан байна. Мүн тэндэ наг шэбхэ гаргажа дүүрэхэ дүтэлөө.

Бригадын эрхим механизаторнууд Константин Усольцев, Иннокентий Данилович Дёмин, Иван Иванович Дёмин, Алексей Никитович Сороковиков гэгшэд Новосибирскын зүблөөндэ бригадирайнгаа хабаадаһанда урмашажа, байгша ондо бүри баян ургаса абахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэлээ элсүүлхэ байһанаа мэдүүлээ.

Хоорондоо зүбшэһэнэй һүүлээр бригадын механизаторнууд **1960 ондо тарилгынгаа бүхы талмайһаа гектарай 19 центнер ургаса абаха, кукурузын гектар бүриһөө адагынь 300 центнер ногоон эшэ набша ургуулха гэжэ шиидээ.**

Сибириин хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн ажаглалтын ёһоор колхозойнгоо правленитэй хэлсэжэ, **овёсой орондо ячмень тарилгые үргэдхэхэ** гэжэ хэлсээ.

1961 ондо бүхы ургамалнуудай баян ургаса абаха талаар хэнние социалис мүрысөөндэ урихабибди гэһэн асуудал гараба. Тиигээд Новосибирскын зүблөөндэ хабаадаһан **Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой нүхэр Пантелеймон Петрович Челночковой** бригадые мүрысөөндэ урриха гэжэ зүбшөөд, тэдээндэ тусхай телеграмма эльгээгээ.

Б. Гылыков,
манай тусхай корр.

ТЕЛЕГРАММА

Мухаршэбэр. „Коммунизм“ колхоз

Тракторна бригадын бригадир Челночков Пантелеймон Петровичто

КПСС-эй XXII съездын хүндэлэлдэ танай бригадые социалистическэ мүрысөөндэ уринабди. Манай бригада тарилгынгаа 970 гектар талмайн гектар бүриһөөнь 19 центнер таряа абаха гэжэ шиидэнхэй.

Таанадые амаршалагша

А. М. СОРОКОВИКОВ.

Түнхэнэй «Сибиряк» колхозой трактарна бригадын бригадир.

1961 оной мартын 16.

Алексей Михайлович Сороковиков гансахан Түнхэнэйнгөө аймагта бэшэ, харин бүхы республика соогоо мэдээжэ болонхой.

Гектарай зуун пуд таряан—энэл даа нүхэр Сороковиковой бригадынхидай жэл бүриин ажалай дүн. 1960 ондо энэ бригада бүхы 900 гектар тарилгынгаа га бүриһөө 17 центнер 83 килограмм таряа хуряажа абаһан байна. Тиихэдэ 500 гектар шэниисын тус бүриһөө 19,6 центнер ургаса туйлаа. Тэрэ тоодо 122 гектарай га бүриһөө 20,3 центнер, 90 га дээрэһээ гектарай 32 центнер шэниисэ ургуулһан байха юм. 350 гектар овёс тарижа, гектарай зуун пуд таряа абаа һэн. Мүн 50 га ячменийн тарилгаһаа гектарай 14 центнер ургаса туйлаһан байна.

Нүхэр Сороковиковой бригадынхид хайшан гээд ямар аргаар ишмэ амжалта туйланаб? Нэгэдэхеэр, газараа саг соонь, һайнаар хахална. Бүхы тарилгаяа хабарай, намарай пар дээрэ хэнэ.

Хоёрдохёор, тарилгаяа һайн сортын үрэһөөр, богони болзорто үнгэргэдэг. Бригадада «Лютесценс-62», «Селенгинская» гэжэ хоёр сортын үрэһэн хэрэглэгдэнэ. Үрэһэеэ саг соонь сэбэрлэжэ, эрхим шанартай болгоод, эртын тарилгые шадаал һаа богони болзорто үнгэргэхые хүсэдэг. Үрэһэеэ бүхыдэнь тооной хэрээһэлүүлэн тарина. Жэшээнь, гектарта 2,4 центнер шэниисэ тариг-дана бшуу.

Гурбадахяар, газараа үтэгжүүлнэ. Нёдондо 52 гектар дээрэ наг шэбхэ гаргагдаа һэн.

Дүрбэдэхеэр, ургасаяа нэгэшье гээлтэгүйгөөр, амяарлан хуряажа абана.

Табадахяар, бригадынхид трактор, машинануудтаа нарин нягтаар хандадаг, саг соонь техническэ харуулһалга хэдэг. Энээнэй ашаар худэлмэриин үедэ трактор, машинануудай эбдэрхэ ушар үзэгдэдэггүй.

Эрхим амжалта туйлажа, долоон жэлэй түсэбэй гурбадахи жэлдэ бүри баян ургаса абаха зорилготой байһан механизаторнуудай бригадир А. М. Сороковиков Новосибирскдэ болоһон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадаһан байна. Мүнөө энэ бригадынхид хабарайнгаа тарилгада бэлэн болонхой. Байгша ондо бүри баян ургаса абахын тула Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой нүхэр П. П. Челночковой трактарна бригадые социалистическэ мүрысөөндэ уриба.

ШЭНЭ амжалтын түлөө

Республикымнай нинслэл хотын оперо, баледэй театр соо мартын 15-най үдэр хүн зон дүүрэн байба. Бурядай экономическа районой ажахын эдэбхитэдэй энэ суглаанда предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна организацинуудай түлөөлэгшэд, үйлэдбэрийн түрүүшүүл хамта 500 гаран хүн хабаадалсаба.

Суглаанда хабаадагшад Бурядай совнархозой түрүүлэгшэ А. В. Давыдовай «Промышленна предприятинууд болон барилгын организацинуудай 1960 ондо хэһэн худэлмэринин дүнгүүд, 1961 оной ажахын зорилгонууд тухай» элидхэл зүбшэн хэлсэбэ. Элидхэл соо хэлэгдэһэнэй ёһоор Бурядай совнархозой промышленностин худэлмэришэд абаһан уялгаяа саг болзор соонь дүүргэхын түлөө оролдон, 1960 ондо валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Үйлэдбэри дээрэ түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи хэрэглэһэнэй, уралан нарижуулгын худэлмэри үргэнөөр ябуулһанай ашаар совнархозой предприятинуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 2,5 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур 7,9 миллион түхэригэй (шэнэ мүнгөөр) продукци оронойнгоо арадай ажахын хэрэгсэлдэ үгэһэн байна.

Элидхэлшэ предприятинуудай худэлмэридэ туйлагдаһан зарим тэды амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа, олохон предприятинуудай, барилгын организацинуудай худэлмэридэ байһан ехэ дутагдалнуудые шүүмжэлһэн, тэдэнние усадхаха талаар юу хэхэ хэрэгтэй байһанние тодорхойлоо.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн боложо, Худанай леспромхозой директор нүхэр Нархинов модо бэлэдхэлгэ дээрэ түрүү технологи хэрэглэжэ байһан, тэрэнэй аша үрэ тушаа тогтожо хэлээ. Суглаан дээрэ хамта 23 хүн үгэ хэлэжэ, долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа, үйлэдбэридөө байһан дутагдалнуудые түргөөр усадхаха дурадхалнуудые оруулаа. Эрхүүгэй, Читын, Жэдай совнархозуудай түлөөлэгшэд нүхэд Ивлеков, Суров, Батуев гэгшэд өөһэд еөһэдынгөө совнархозой предприятинуудай худэлмэришэдэй абаһан уялгаяа ямараар дүүргэжэ байһан тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Манай совнархозойхидтой мүрысэжэ байдаг Яхадай совнархозой худэлмэришэд алмаз, алта малтаха түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Долоон жэлэй дүүрэтэр Яхадай республикада алмаз малтан абалга аяар 25 дахин дээшэлхээр хараалагданхай.

Эрхүүгэй совнархозой предприятинуудай худэлмэришэд долоон жэлэй гурбадахи жэлдэ үйлэдбэреэ бүри ехээр хүргөөхэ байна. Гансахан модо бэлэдхэлэй промышленность жэл соо аяар хори гаран миллион кубометр модо оронойнгоо арадай ажахыда үгэнэ. Гадна химическэ промышленность, үнгэтэ металлурги улам ехээр хүргөөгдэнэ. Электростанцинуудай барилга дээрэ түрүү арга, шэнэ техникэ хэрэглэгдэнэ. Байрын гэрнүүд ехэ панельнүүдээр баригдана.

Суглаанай түгэсхэлдэ КПСС-эй Бурядай обкомой секретарь П. Е. Ножкин үгэ хэлэжэ, предприятинуудай коллективүүдэй абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ, хүдөө ажахыда туһаламжа хүргэлгые үргэдхэхэ зорилгонууд тушаа тогтоо. Суглаанда хабаадагшад 1961 оной социалистическэ уялга нэгэн дуугаар баталан абаһан байна.

Зураг дээрэ: суглаанда хабаадагшад.

Л. АПРЕЛОВЭЙ фото.

СССР-эй ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ СОЮЗАЙ СЕКРЕТАРИАДТА

МОСКВА, мартын 14. (ТАСС). СССР-эй Журналистнуудай союзай правлениин секретариадай заседани мүнөөдэр боложо, «Долоон жэлэй түсэб дүүргэгдэжэ байна гэһэн 1961 оной» бүхэсоюзна хоёрдохи фотовыставкэдэ бэлэдхэл тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ выставкэ Совет Армийн Центральна байшан соо мартын 31-дэ нээгдэхэ.

Союзна республикануудһаа, ороной томо промышленна центрнүүдһээ 7.895 фотозураг выставкэдэ ороод байна. Тэдэнэй дундаһаа эгээн эрхим 962 зурагынь шэлэн абгаа.

Выставкын материалнуудаар научно-дэлгэрэнгы фильм гаргагдахаар хараалагдана. Тусхай фотоальманах гаргаха, эрхим фотозурагуудаарнь фотооткрытканнуудые гаргаха гэжэ шиидэгдээ. Секретариадай баталһан жюри 9 хүнһөө — фотографуудай, элдэб зохёохы организацинуудай түлөөлэгшэдһөө бүридэнэ. Жюриин түрүүлэгшээр М. И. Бугаева томилогдоо.

Бүхэсоюзна зохёохы секцинүүд болон комиссинуудай тоосоонууд секретариадай заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэд, баталагдаа.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ТОМОДХОГДООД БАЙҺАН СОМОНОЙ СОВЕДТЭ

Үнгэрһэн жэлдэ Харашэбэрэй, Мухаршэбэрэй сельсоведүүд нэгэдэжэ, дала гаран депутадуудтай, саг үргэлжын табан комиссинуудтай томодхогдоһон Мухаршэбэрэй сельскэ Совет болоо һэн. Эндэ 7 мянгаһаа дээшэ хүн зонтой «Коммунизм», «Победа», Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд оршодог. Энээн дээрэһээ харахада, Соведэй ажал хүдэлмэри, бэелүүлхэ зорилгонуудынь угаа ехэ.

1960 ондо тус сельсовет үргэн ниитэ ажалшадайнгаа дунда ехэхэн хүдэлмэри эмхидхээ. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада сельсоведэй 6 сесси зарлагдажа, абаһан уялгаяа колхозууд хэр зэргээр дүүргэжэ байһан тухай асуудал хэдэ дахин зүбшэн хэлсэгдээ бэлэй. Сесси дээрэ хэлсэгдэһэн асуудалнуудай шиндхэбэри бодото дээрэнь бэелүүлжэ, һунгагшадтаа мэдээсэхын тула депутадууд, саг үргэлжын комиссиин гэшүүд өөһэдынгөө округуудта ехэхэн хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. Жэшээнь, сельсоведэй гүйсэдкомой гэшүүн нүхэр Т. А. Венедиктов «Коммунизм» колхозой айлнуудаар ябажа, артелиин баталагдаһан шэнэ Устав, үмсынгөө үлүү малые колхоздо худалдаха тухай ойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Терентий Афанасьевич Венедиктов хэдышье үндэр наһатай болобошье, колхозой болон ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ мүнөө үедэ «Коммунизм» колхозой хоёрдохи комплексно бригадын малай фермые даагшаар ажаллажа байна. «Арадай зарсын» хүндэтэ нангин уялгые үнэн сэхээр бэелүүлэгшэд манай эндэ олон. Тэдэнэй дундаһаа, лесхозой директор И. Наквасин, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ П. Иванов, Шэнэ-Заганай хүдөөгэй библиотекые даагша, пенсионер Е. Брун гэгшэдые дурдамаар.

Депутадуудай эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллажа, бодото хубитаяа оруулһанай ашаар хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб эндэхи колхозууд үлүүлэн дүүргээ. Жэшээнь, һүн—170 процент, мяхан—141 процентдэ хүрөө. Эбэртэ бодо малай тоо толгой олошоруулха уялга 129 процент, гахай—187 процент, хонин—101 процент, шубуу үсхэбэрилгэ 134 процентээр дүүргэгдээ.

Тэрэшэлэн ажалшадай үдэр бүри ургажа байгаа культурно-ажаһуудалай эрилтые хангаха асуудалда манай Совет бүхы анхаралаа табидаг. Соведэймнай мэдэлдэ 4 клуб, 2 библиотекэ, Культурын байшан, аймагай библиотекэ, эхин, долоон жэлэй һургуулинуд, 3 фельдшерскэ пункт, нарайлалгын гэр, аймагай больница гэхэ мэтэ эмхи зургаануудаа ородог. Эдэнэй ажал хүдэлмэри Соведэй сесси, гүйсэдкомой заседани дээрэ ходоодоо зүбшэн хэлсэгдэжэ байдаг юм.

Омск городой ажалшадай жэшээгээр тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар үнгэрһэн жэлдэ яһала ехэ юумэн хэгдээ. 8 мянга үлүүтэй модо һөөгүүд һуулгагдаа, айл бүхэн палисаднигтай болоо. Сулхариин эрьедэ һуурижанхай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой коммунистическэ ажалай фермэдэ культбаза баригдажа, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри тэндэ һайнаар ябуулагдана. Хуушан Заганда фельдшерскэ пункт баригдаа. Мүнөө нарайлалгын 2 гэр, Культурын байшан, 8 жэлэй һургуули, үхибүүдэй сад, яслинууд, универмаг болон бусад ехэ ехэ барилганууд бодхоогдожо байна. Мүн саашадаашье барилга олоор баригдахаар хараалагдана. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз ойрын 2 жэлэй туршада гоё һайхан сэсэрлигтэй Культурын байшан, «Коммунизм» колхоз эхин һургуули барихань.

Культурно-ажаһууд а л а й асуудалнуудые шиндхэлгэдэ манай Соведэй культурно-гэгээрэлэй комисси (түрүүлэгшэнь нүхэр Е. Брун) ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэй үүсхэл оролдолгын ашаар Шэнэ-Заганда нарайлалгын гэр баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Мүн үнгэрэгшэ зун, нюль һарада аймагай түбтэ 3,5 гектар талмайтай амаралтын парк бии боложо, тэндэ 5 мянган модо һуулгаха хүдэлмэридэ ниитэ зонине комиссиин гэшүүд үргэнөөр хабаадуулаа. Тус парк байгуулалгада 700—800 хүн һайн дурааараа хабаадаа гэхэ гү, али хүн бүхэн 2—3 үдэр хүдэлжэ, өөрынгөө хубита оруулаа һэн.

Гэхэтэй хамта ажал хүдэлмэридэмнай дутуу дунданууд үшөөл олон. КПСС-эй ЦК-гэй январиин Пленумэй түүхэтэ шиндхэбэринүүдээр зоригжон, партиин ээлжээтэ XXII съездые бүри ехэ ажалай амжалтаар үгтан, шиндхэгдээгүй асуудалнуудаа шиндхэжэ, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө манай Соведэй депутадууд үргэн ниитэ ажалшадтайгаа шармайн оролдоно.

Ф. Максимов,
Мухаршэбэрэй сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

Виктор Киселев түмэр замай училищи дүүргээд, Улан-Удын паровозо-вагонно заводой инструментальна цехтэ сэхэ ерэжэ, хүдэлжэ эхилээ һэн. Шударгы һүбэлгэн Виктор хүбүүн богонихон сагай болзор соо өөрынгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлжэ, оролдосотой, шадамар бэрхэ ажалшан байһанаа харуулһан байна.

Мүнөө долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоод, үдэр бүхэндэ халаанайнгаа даалгабари үлүүлэн дүүргэнэ. Гадна Виктор Киселев үшөө эдэбхитэй уралан нарижуулагша байха юм. Ганса хан 1960 ондо уран нарижуулгын 8 дурадхал оруулһан, тэдэнэйнь 6-ниинь үйлэлбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, 18 мянган түхэриг сэхэ мүнгэн жэл соо арьбалагдажа байна.

Зураг дээрэ: В. Киселев ажалдаа.

61 наһатын хүсэ

Хорин табан жэлэй урда тээ Түнхэнэй аймагай холын Табангууд гэжэ бүрят нютагһаа Улан-Удын ПВЗ-дэ хүдэлхэеэ Данзан Тубунович Баторов ерэһэн байгаа. Тэрэ паровозомеханическа цехтэ токариин һурагшаар ажаллажа эхилээ һэн. Хүдөөһөө ерэһэн хүндэ оньһото техникэ шудалха гээшэ бэрхэтэй хэрэгүүдэй нэгэн байгаа ха юм. Гэбэшье Данзан Тубунович гансахан һуралсалайнгаа үедэ бэшэ, харин бүхы сүлөөтэй сагаа станок, токариин мэргэжэл шудалалгада зорюулна. Тиигэжэ оролдолгынгоо ашаар, хани нүхэдэй туһаламжаар Данзан Тубунович токариин мэргэжэл богонихон болзор соо гүйсэдөөр шудалаа бэлэй. Нүхэр Баторов даалгабаряа дүүргэхэһээ гадна, үлүүлэн дүүргэдэг болоһон байна.

Хүшэр хүндэ дайнай жэлнүүдтэ хүсэ шадалаа гамнангүй, албанда мордоһон нүхэдэйнгөө түлөө хүдэлхэ саг тудаба. Данзан Тубунович дайнай үедэшье, дайнай һүүлэй жэлнүүдтэшье оролдо тэйгээр ажаллажа, хэ Бурядай АССР-эй бо дойнгоо Хүндэлэлэй нуудаар шагнагдаа һ

1959 ондо Бурядай Росситай һайн дураа лэһээр 300 жэлэй ой дашарамда Данзан Т Баторов «Ажалдаа ш най түлөө» медальяар даһан байха юм.

Мүнөө нүхэр Бато дүршэлөөр нилээдхэн лоһон, паровозо-вагон дотороо эгээн хүндэ ниинь болоо. Тэрэ мэргэжэл шудалан зан Тубунович токари түмэр харуулдагшы жэлдэ арбаад залуу ришэдые һургаа. Б өөрынгөө ажал хэрэг мэдэхэ дээрэһээнь, эгээн харюусалгатай, электровоз болон зуудай шухала дета заһабарилхыень даа

ПВЗ дээрэ хүдэлө жэлэйнь ой 1960 онд һэн байгаа. Нүхэр Бат нөө 61-дэхи наһаяа ябанхай. Теэд нимэ у наһатай болобошье, за наа багаханшье гэ үнэн сэхээр ажалла даа.

— Данзан Тубунов зээнһээ пенсидэ гара гэшэбта?—гэжэ асу

— Бэемин мүнөө ямаршьегүй һайн хэбэ юрэлөө, энэ долоон ж түсэб дүүргэлсэхэ ха Тэрэнэйнгээ һуулдэ а болоно бэзэ.

Мүнөө түрэл па XXII съездын хүндэл гэрһэн мүрысөөндэ о халаанайнгаа нормо хэндэ 140—175 проце гэжэ байнхай. Гад Баторов коммунис ударнигай хүндэтэ н гын түлөө тэмсэжэ б

Д. Д

Мария Волкова ТЭЦ-эй химическэ лаб түрүү хүдэлмэрилэгшэд юм. Сэбэрлэгдэһэн уһан түлишын шанарые хим гаар тодорхойлго дэ Волкова эрхим жэшээ Зураг дээрэ: М. Волко лажа байна.

Л. ХАЙДУРОВА

Хорин табан жэлэй урда тээ Түнхэнэй аймагай холын Табангууд гэжэ бүрят нютагһаа Улан-Удын ПВЗ-дэ хүдэлхэеэ Данзан Тубунович Баторов ерэһэн байгаа. Тэрэ паровозомеханическа цехтэ токариин һурагшаар ажаллажа эхилээ һэн. Хүдөөһөө ерэһэн хүндэ оньһото техникэ шудалха гээшэ бэрхэтэй хэрэгүүдэй нэгэн байгаа ха юм. Гэбэшье Данзан Тубунович гансахан һуралсалайнгаа үедэ бэшэ, харин бүхы сүлөөтэй сагаа станок, токариин мэргэжэл шудалалгада зорюулна. Тиигэжэ оролдолгынгоо ашаар, хани нүхэдэй туһаламжаар Данзан Тубунович токариин мэргэжэл богонихон болзор соо гүйсэдөөр шудалаа бэлэй. Нүхэр Баторов даалгабаряа дүүргэхэһээ гадна, үлүүлэн дүүргэдэг болоһон байна.

Хүшэр хүндэ дайнай жэлнүүдтэ хүсэ шадалаа гамнангүй, албанда мордоһон нүхэдэйнгөө түлөө хүдэлхэ саг тудаба. Данзан Тубунович дайнай үедэшье, дайнай һүүлэй

——☆——

Оролдосо ехэтэйгээр ажаллана

Занграйн модоной комбинадай модо хюрөөдэлгын цехын коллектив партиингаа ээлжээтэ съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, энэ жэлэй арба һарынгаа түсэб съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр, тиихэдэ жэлэйнгээ түсэб декабриин 5 — Советскэ Конституциин үдэр хүрэтэр сүм дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 2 мянган кубометр модо хюрөөдэхэ гэһэн социалистическэ уялга абаба.

Мүнөө тус цехын модо хюрөөдэгшэд абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа элсүүлжэ, оролдосотойгоор ажаллажа, январь, февраль һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэнэ байна.

Модо хюрөөдэгшэд мүнөө үедэ хоёрдохи кварталайнгаа түсэбөөр хүдэлжэ байнхай, харин Семен Занграевай халаан энэ оной 3-дахи кварталай түсэбэй ёһоор ажаллана. Михаил Подкорытов, Андрей Першин, Леонид Митяев болон бусад хүдэлмэришэд халаанайнгаа нормые нэгэ хахад дахинаар үлүүлжэ, бултанда һайн һайхан үльгэр жэшээ харуулна.

Тус модоной комбинадай модо хюрөөдэлгын цехын коллективэй КПСС-эй XXII съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь лабтай.

С. Тюлюкин.

——☆——

Загаһашадай уялга

Загаһа бариха болон тэрэнээ тушааха гүрэнэй жэлэй түсэб болзорһоонь урид, декабриин табанда — Советскэ Конституциин үдэр хүрэтэр гүйсэд дүүргэхэ, тиигээд жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 200 нүүд загаһа барижа тушааха гэхэ мэтэ дээшэлүүлэгдэһэн уялганууд һаяхан болоһон суглаан дээрээ Хойто-Байгалай загаһа барилгын «Победа» колхозой гэшүүд нэгэн дуугаар баталан абаа.

Загаһашад В. Рагозин, А. Непомнящих, М. Лобанов болон бусад Нижне-Ангарскын загаһанай комбинат, хэлсэһэн ёһоороо, загаһа баридаг газартань ерэжэ, загаһа тушаажа абаха гэһэн уялгаяа дүүргэнэгүй гэжэ тэмдэглээ.

Барибан загаһаяа тушаахын тула загаһашадай бригада хэдэн үдэрөө гээнэ, тиихэдэ загаһан гутажа, шанараа гээдэг байха юм.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд, Нижне-Ангарскын загаһанай комбинадайхид Мужинае, Кабанье гэжэ газарнуудта ерэжэ, загаһа тушаажа абаха ёһотой гэжэ мүн лэ тэмдэглээ.

С. Шапхаев.

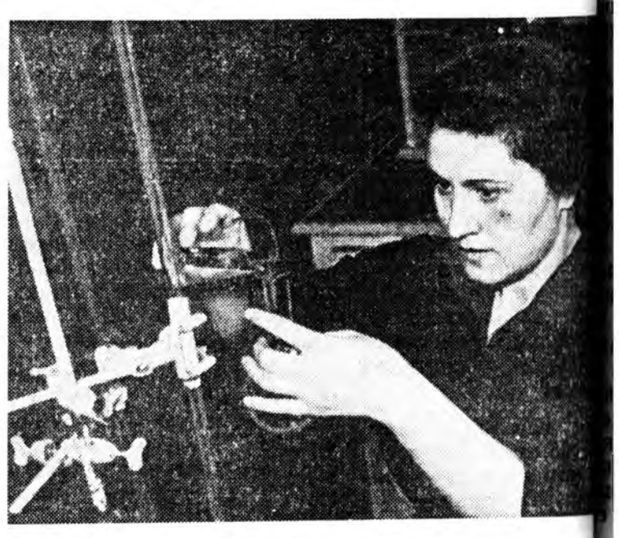

Бурядай АССР-эй Верховно Совет 1959 оной мартын 25-да тунхаглаһан тусгаар тогтоол соогоо республика дотор элүүрые сахилгын, социальна тэдхэмжын саг үргэлжын комиссинуудые бусад комиссинуудтай хамта байгуулаа бэлэй. Дурсагдаһан саг үргэлжын комиссиин гэшүүдээр партиин Хориин райкомой пэгэдэхи секретарь В. А. Сахьянов түрүүлэгшэтэйгээр, хамта 13 депутат баталагдаһан байгаа.

КОМИССИ БҮХЭН ИИМЭЭР ХҮДЭЛХЭ АРГАТАЙ

Комиссиин гэшүүд туд бүридөө тусхай даабаринуудые абаад, түсэб зорилгоёо тодорхойлһон байгаа. Гурбан жэлэй соёлой добтолгодо эмиэлгын эмхи зургаануудые эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэг шухала зорилгонуудай пэгэнинь болоо һэн. Энээндэ городэй, районно, нютагай Соведүүдэй элүүрые сахилгын саг үргэлжын комиссинуудые үргэнөөр хабаадуулһан байха юм. Тиигээд элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые ойрын сагта эрид шууд усадхахын зорилгоор республикын Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ өөһэдынгөө тобшо мэдээсэлнүүдые табяа һэн.

Урзанда жэлэй һүүлинэй хоёр кварталда элүүрые сахилгын болон социальна тэдхэмжын талаар хараалагдаһан бюджедэй гүйсэдхэлые, республикын Аптекоуправленийн хэрэгтэй эм хэрэгсэлээр хөр зэргээр хангагданхай байһыень комисси пэгэнтэ бэшэ шалгаһан байха.

Гэхын дашарамда, энэ комиссиин хараалһан хэмжээябуулганнуудаа бэелүүлхэдээ, нэн түрүүн нютагай Соведүүдэй эдэбхитэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлдэг байһанинь һайшаалтай. Дурсагдаһан комиссиин түрүүлэгшыч орлогшо, депутат Е. М. Никифорова, гэшүүд Т. Д. Сычев, М. А. Мелешевич, А. П. Астраханцева болон бусад депутадуудай эдэбхитэй ажал хүдэлмэриинь тэмдэглэмээр. Илангаяа хүдөө зоной дунда элүүрые сахиха хэрэг улам саашадань һайжаруулхын зорилгоор республикымнай Верховно Соведэй болон нютагай Соведүүдэй депутадуудай комиссиин хүдэлмэридэ горьтойхон туһаламжа үзүүлнэ. Жэшээнь, БурАССР-эй Верховно Соведэй депутат П. С. Заболотская өөрынгөө округ дотор ажалшадта медицинскэ туһаламжа хэр зэргээр үзүүлдэг байһыень шалгаа. Комиссиин түрүүлэгшын орлогшо, депутат Никифорова Түнхэнэй, Зэдын аймагай Соведүүдэй элүүрые сахиха саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри шалгажа, элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууды яажа усадхаха тушаа тэдэндэ үнэтэ зүбшөөл, заабари үгэһэн байгаа. Инмэрхүү баримта, жэшээ дурдаха болоо һаа олон.

Тэрэшэлэн комиссиин үүсхэлээр республика доторхи болон городой зарим эмиэлгын зургаануудай хүдэлмэри мүн лэ шалгагдажа, материалнуудынь хэмжээ абахын тулада республикын Верховно Соведэй Президиумдэ үгтэһэн байна.

Ажалшадай элүүр эрхые сахиха хэрэг саашадань эрид һайжаруулхын зорилгоор дурсагдаһан комисси өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые тусгаар согсолоод, 1960 оной майн 19-дэ зарлагдаһан Верховно Соведэй 4-дэхи сессидэ табяа һэн. Энэ асуудалаар комиссиин түрүүлэгшэ, депутат В. А. Сахьянов нэмэлтэ элидхэл хэһэн байгаа.

Байгша оной январь һарада зарлагдаһан Верховно Соведэй 6-дахи сесси дээрэ дунда шатын медицинын хүдэлмэрилэгшэдые олоор бэлэдхэхэ тушаа бодомжолжо үзэхыень дурсагдаһан комисси онсолон заагаа бэлэй. Энэнь ехэл зүйтэй. Сэхыень хэлэхэдэ, республика доторнай, илангаяа холын хүдөө нютагуудта хүн зонине медицинын талаар хангаха хэрэг һайжаруулха тушаа мүнөө хүрэтэр зохихо хэмжээн абтаадүй байнаар.

А. Ковалев.

КОНКУРСДА

В. ЛУБСАНОВ.

ХҮСЭЛ ЗОРИГ

Гурхайгаа тойроод дунгинэлдэн дүүежэ байһан зүгынүүдтэл колхозой клубай уужам зал соо багтажа ядан сугларһан хүн зоной гүбэнэлдөөн таһарнагүй.

Шэнгэхэн, елэн хара үһеэ гэдэргэнь хэбтэтэр һамнажархиһан, түхэреэбтэр хүрин хара шарайтай, тэбхэр мүртэнь зохидоор тааралдаһан хара хүхэ костюмтай, гушаад гарамгай наһанай хүн бага миһэрэн татажа, зоной дуугаа хуряахые хүлеэн, зал руу хараашалан, зогсожо байба. Тэбхэлжэн хээтэй самсадань зохидоор тааралдаһан галстугайнгаа энгэрһээнь һанжалдахадань обёоржо, самсынгаа захые бага һуладхаад орхино.

Юрэл хараха яизада колхозой интеллигенциин түлөөлэгшэдэй нэгэн ха гэжэ тухайлхаар байгаа һэн. Гартаа хуудаһан саарһанай хахадые баринхай, тэрэнээ халта хараад абана.

Зоной дуугаа хурлахатай адли хоолойгоо заһасагаан, аалин намдуугаар, үнөөхи саарһаашье харангүй, тоётой зохидоор хэлэжэ эхилхэлээрнь, тухайлхада, иимэ трибуна дээрэһээ нэгэтэ бэшэ үгэ хэлэһэн хүн ха гэжэ ойлгохоор һэн.

— Бүхы малнуудайнгаа тоо толгойе эрид олошоруулха гэһэн тон шухала зорилго партиинай ЦК-гэй январиин Пленум бидэнэр - колхознигуудай урда табиихай. Жэшээнь, манай РСФСР дотор ганса хонидой тоо толгой арбан таба — хорин процентээр олошорхо ёһотой байна шуу даа,— гээд үгэ хэлэгшэ урдахи хуудаһан саарһаяа халта хараад абаба.

— Тиихэдэ манай колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө наян хурьга абаа. Түрүүшээр харахадамнай, яһала бараг, гэмгүй шэнги байна аабза?

— Һайн гээшэ ааб даа. Хониной түл абалгаар колхознай аймаг соогоо түрүүлээ ха юм,— гэһэн һөөлдэнги абяан зал соо һоо дуулдаба.

— Тээд яахадаа зуу һаа зуун хори — зуун гушан хурьга абажа болохогүй юм. Хонишон бүхэн шадамараар хонидоо харуулһалаад, хаһа сагтань ороондо оруулаад, эдеэ хоод һайнтай байгаа һаа, яабашье шадаха байна. Хэрбээ бидэнэр хонин бүриһөө хурьга абаһан байгаа һаа, колхозойнгоо олзо доходые үшөө хоёр миллион түхэригөөр дээшэлүүлжэ шадаха байгаабди.

— Яагаад аяар хоёр миллион гэжэ гү, дэнишье нэмээжэрхибэ хаш даа,— гэһэн мүнөөхил абяан дуулдаба.

— Теэд бодоод үзыт. Таба мянга гурбан зуун табин зургаан эхэ хонидтой байгаабди. Зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хорин хурьга абтаха байгаа. Харин бидэнэр хоёр мянга нэгэ зуун наян хоёр хурьга дутуу абаһан болонобди. Тооложо үзэгты даа. Эдэ хурьгадһаа адагынь гурбан килограмм нооһон хайшалагдаха байгаа. Тиихэдэ нэгэ килограмм нооһоной үнэ сэн дүшэ — табин түхэриггэ болоно бшуу. Аяар дала — наян центнер нооһон дутуу абтаа ха юм...

— Энэ хэн гээшэб? — гэжэ хажуудаа һууһан хүнөө асууха гэһэн аад, һонин юумэ хэлэжэ байхадань, шагнаһаар шагнаад һуушабаб.

Трибуна дээрэһээ мүнөөхи хүнэй тоолон гаргажа, зураглан харуулжа байхада, шагнажа һууһан хүнүүдэй хоорондоо шэбир һабир шэбэнэлдэхэнь дуулдажа байба. «Угы, юун гэһэн ехэ мүнгэн, юун гэһэн ехэ мяхан абтабагүй гээшэб», «Бэрхэл хүн даа, бултыень тооложо гаргаад ябаха»,—гэлдэхэнь халта дуулдаба. Тугаарай дурдагдаһан хоёр миллион түхэриг аржыса гаража ерэбэл даа.

— Хонин һубайрна гэжэ хонишод шалтаг баридаг,— гээд үгэ хэлэгшэ саашань үргэлжэлүүлбэ. — Аяар зургаан зуун эхэ хонид соо-һоо ехэдээл һаа дүрбэ — табан хонид лэ һубайрдаг гэжэ мэдээжэ. Теэд бэшэ хонид гэбэл, адагынь таби — жаран хонин эхирлэдэг, хэнзэлдэг байна ха юм. Тиимэһээ, юрэдөө, адагынь зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абаха аргагүй гэжэ һанадаг хонишодтой шангаханаар хоорэлдэхэ саг тулаа гэжэ һананаб. Ажалдаа хайша хэрэгээр, халирхайгаар, урагшаа һанаагүйгөөр, тунайгаар хүдэлдэг хонишод лэ тиигэжэ хэлэдэг,— гээд бүри халажа, стакантай үһа абажа балгаба.

Иигэжэ хэлэжэ байхаарнь тухайлхада, колхозой экономист гү, али ветсринарна мэргэжэлтэн лэ байгаа ёһотой даа гэжэ этигэжэ һуубаб. Хайшан гээ һаа, хэзээ, ямар сагта хонидоо ороондо оруулаа һаа, олон хурьга абажа болохо байһан тухай ойлгуулхадаа, хурьгадые альган дээрээ табяад, тооложо байһандал, хөөрэжэ үгэбэ.

— Мүнөө жэлдэ үбһэ тэжээлнай хомор, октябрь, ноябрьһаа эхилээд үбһэ эдюулхэ аад, аяар декабрь соо тэдхэмжэ үгөө ха юмди. Яагаад зуу һаа зууе абаха юмши! — гээд нэгэ хүн үндэгэшэн дуугарба.

— Юун үбһэн гэжэ, оройдоол хоёр зуун грамм, нэгэ адхашье болохогүй! — гээд баһа нэгэн — хонишон лэ хэбэртэй — үгэ хаяба.

— Аргаар, нүхэд, үгэ абаад хэлээрэйгты! — гээд колхозой түрүүлэгшэ гар дорохи хонхоёо дараба.

— Тиимэншье тиимэ, теэд яаха бибди? — гээд үгэ хэлэгшэ бүри халашаба хэбэртэй. Хармаан соо-һоо пулаад гаргаад, нюураа аршасагаана. — Теэд ядахын сагта зуу-һаа зуун хурьгаг абтаха байна. Манай отара, жэшээнь, зуу-һаа зуун хорин табан хурьга абаха гэһэн уялгатай. Эхэ хонин бүриһөө дүрбэн килограмм, түлгэ-һоо гурбан килограмм хоёр зуун грамм нооһо хайшалхабди.

...Иигэжэ гэнтэ хэлэжэрхихэдэнь, гайхаһандаа, бэшэжэ һууһан саарһаяашье мартажархёод, урдаһаань харанан зандаа һуужал һуубаб. Тиихэдээ... Энэ хүмнай хонишон байгаа ха юм...

— Би нимэ дурадхал оруулха байнаб,—гээд үгэ хэлэгшэ саашань үргэлжэлүүлбэ. — Янгаажанда, мүнөө Ричинскэй эрье хонидой байһан газарта, ажахын тоосоондо ороһоя хонишодой оньһожоруулагдаһан гомохон бригада бии болгоо һаа, угаа зохистой байна. Бидэнтэй зэргэлээд байха ха юм. Тэндэмнай хоёр зуугаад гектар сабшалангай газар бии. Хахадыень бидэндэ үгөөд, хахадыень тэдэндэ үгэхэдэ болохо. Уһалалгын талаар гүйсэд шахуу оньһожоруулагданхай. Тарилгын талмай хажуудань, бэлшээринь һайн. Мянга гү, али мянга хоёр зуун эхэ хонин, дүрбэ — табан зуун толгой түлгэ барижа гүйсэд болохо байна. Би газар үһыень хаража ябахадаа, ходо тиигэжэ бододогби.

— Зүб лэ даа, Дугар Будацыренович, зүб хэлэнэт. Баһа бишье тиигэжэ бодожо ябаа хум,— гээд түрүүлэгшэ Мүнхэ Доржиевич Цыренов президиумнээ дуугарба.

Шагнажа һууһан хүнүүдэй досоо зориг түрүүлмэ дурадхалнууд трибуна дээрэһээ зал руу суурлатажал байба.

— Пленумэй тогтоолые дүүргэхын тулада хамсыгаа шуужа хүдэлээ гэжэ хонишодто хандаха байнаб! — гээд тэрэнэй үгаеэ дүүргэхэдэнь, нэрьемэ альга ташалган боложо, «Бимбаев зүб хэлэнэ, Бимбаевай дурадхалые дэмжэхэ!» гэһэн хашхаралдаан дуулдашаба.

Иигэжэл би колхозой юрын хонишон Дугар Будацыренович Бимбаевтай танилсаа хүм.

«Юрын хонишон». Арайшье тиимэ бэшэ хаш даа. Хэды ехэ этигэлтэйгээр, хүнэй досоо найдабари түрүүлмээр үгэнүүдые хэлэбэ гээшэб. Тэрэнэй һуулээр үгэ хэлэһэн хонишод зуу-һаа зуун арбан таба — зуун хорин хурьга эбахабди гэжэ уялгаяа үгэбэ ха юм. Бимбаевай хэлэһэн солгёон үгэнүүд досоомни ходо һанагдаад, хүлэрэд гэһэн хүрин улаан шарайнь нюдэндэм харагдаад, тэрэ үдэшэ намда «амар заяа» үзүүлээгүй бэлэй.

* * *

Һуниндөө шуурган болоһон аад, харгы руу хүр саһа гам хайрагүйгөөр шэдэжэрхёо. Январиин хүйтэндэ Янгаажан хүрэхэ гээшэ тиимэшье амархан бэшэ даа. Хадышье дахатай хуниие ходо шобто үлеэжэрхихээр жабар Хүйтэн Булагһаа эшхэрэн шууяна.

Боожоёо баряад, жабар өөдэ хараад ябаашье һаа, Бимбаевай отарада ажалладаг Александра Хандажапова аман соогоо бурят арадайнгаа дууе таһалгаряагүйгөөр гүнгэнэн ябатараа, хирэ хирэ болоод лэ, «Һы-лоо!» гээд хашаншаг хээр морибёо ташуурдаад абана. Бүхы талаһаа хада боорёор хабшагдаһан энэ нютагые харахада, туйлай томо тогоон шэнги зэнхынэ.

— Хабар, намарынь хонидые адуулхада зохид газар байна даа,— гэхэдэмни:

— Тиимэ юм даа. Хэды холоһоо хониднай харагдажа байгша, һайн юм. Хада боорин уудаар элбэг, таряанайшье поли холо башэ,— гээд хонишон эхэнэр дуратайгаар хооржэ оробо. — Эндэмнай хоёр зуугаад га сабшалангай газар бии. Теэд нёдондо жэлдэ эндэнэ оройдоол гурбан сомоо абаа юм, урдань аяар дүшэн сомоо гарадаг байгаа.

— Ган болоһон байгаа гээшэ гү?

— Хүшэ хүрэгдэнгүй, хагдаржа һалаа. Хахад үдэр боложо байхада ерээд, нара орохоһоо урид гүйлгэлдэжэ арилшахадань, юун урагшатай үбһэн абтахаб даа, «Һы-лоо!»— гээд морибёо ташуурдаба.

Үсэгэлдэрэй суглаан дээрэ үбгэн Жаповай табиһан асуудал һананадам ороодхибо. «Байза, хэнэй гэмэр наян табан гектар хосороо гээшэб? — гэжэ дань, мүртэйгоор харюусан доогуй һэн...

Үдэшын бүрэг бараг б хала, хурэхэ газартаа х бэбди. Нохойнуудай хуса улам бүри ойртоһоор, гыемнай тойрон, боһожо

— Джек, яагаабши, яр гэжэ Александра нохойго ба. — Эндэ, зуун захын г ты,— гэжэ байгаад нама хурэтэр үдэшэбэ.

Түхэреэн стол дээрэ т носоно, Бимбаев һамгант саарһануудые дэлгээнхэйн Хоёр бишыхан басагады номуудые баринхайнуд, гүүр наадажа һуутараа, гүй хүнэй орожо ерэһэн хэреэн нюдөөрөө гэтэшэбэ.

Дугар Бимбаев Цыбик-Д гантаяа хоюулан хүдө техникумдэ заочноор һура үдэшэлэн, сүлөө сагтаа н байба.

— Һаянай хониднай хурьгалжа, заб туха бо нөө долоо — найман хонин һарлалга болоод байна. М хонин хурьгалаа һаа, Февралиин эхээр үшөө хо хонин түрэхэ. Мүнөө зу арбан табан эхэ хонинһоо гаад хурьга абаад байна эхэ хонин бүриһөө гушаа хурьган болоно,— гэжэ с һуухадаа Бимбаев хөөрэ

Түрүү хонишодой жа хонишод нэгэдүүлэгдэнэ болгоо юм байна.

Зургаан зуун арбан т хонидтой, дүрбэн зуун а түлгэ хонидтой болонхой хүн ажалладаг.

ЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

ХҮСЫ ҮБҺЭ ТАРИХАДА АШАГТАЙ

...дөө ажахые саашадань ...хүгжөөхэ асуудалнуудые ...эн хэлсэнэн КПСС-эй ...эй январиин Пленумэй ...далнуудтай танилсаха ...ниитын малай ашаг ...дэшэлүүлхын тула шэ...дэтэй тэжээл элбэгээр ...хэ тушаа бодожо үзэһэн ...б. Юуб гэхэдэ, тэжээлэй ...р бэлэдхэгдэдэг дээрэ...ниитын мал олоороо гар..., ажахыда айхабтар ехэ ...ол ушаруулна гээшэ. ...нимэ байдал манай ...нт» колхоздо ушарна.

...ай сабшалан дээрэ жэл ...үһан халижа, мүн хура ...ор орожо, шии...дуталдадаггүй...һаа, тэндэһээ ...бага, муу ша...й үбһэн ху...гана.

...шалангаймнай ...талмайда ...он лэ ургана. ...орһон шэмын...таларр эгээл ...бһэн гээшэ. Нэгэ ки...мм иимэ үбһэндэ орой...28 тэжээлэй едини...дэдэ шэнгэхэ 28 грамм ...байдаг. Тиин гэһээ 1 ...рамм хүсы үбһэндэ 0,49 ...лэй единицэ, бэедэ шэн...87 грамм белок ушардаг. ...шадаа эдлүүриин газа...тбөөр ашаглахын тула ...мангай гектар бүхэнһөө ...ал һаа тэжээлэй олон ...дэ болон бэедэ шэнгэхэ ...лок суглуулжа абаха гэ... бодомжолхо болонобди. ...ал энээгээр тухайлжа, ...лэй ургамалнуудай сево...дуудые зохёохо бологдо...

...ы үбһэ тарижа, тэрэнэй ...ургаса абаха талаар ма...нэн туршалга ехэхэн ту...гэнэ. Полидо таригдаһан ...убные таба—зургаан жэ...ршада хэрэглэжэ болохо ...инь элирээ. **Уһалаг...** газарта хүсы **үбные ...** хоёр дахин сабшажа ...а болохо байна. Энэ ...ехэтэй үбһэн жэлдээ ...ай 35—40 центнер урга...—зургаан жэлэй тур ...ргэжэ шадаха.

...үбһэнэй тарилгын ...е ургэдхэхын тула тэ...ирэһэ суглуулжа абаха ...1960 ондо хүсы үбһэ...гектар ургасаһаа 17 ...р ирэһэн хуряагдаа. ...хэ гектар бүриһөө 1,13 ...р ирэһэн абтаа. Энээ...наар колхознай энэ ...100 гектар хүсы үбһэ ...тариха арга олоо. ...12 центнер ирэһэ гүрэн...лдажа, 32 мянган түхэ...зо оруулагдаа.

...алга хэжэ байһан 7 ...газарайнгаа га бури...үүшынхеэ сабшахада...5 центнер хуряагдаһан ...Мүн энэ газарта урга...тоон хоёрдохёо сабшаг...гектарай 8 центнер үб...даа һэн. Иигэжэ гектар ...өө жэл соо 33 центнер ...уряагдаа гээшэ.

...гэһээ зелёнкодо тариг...овёсһоо гектарай миил ...тнер хуряагдаа бшуу. ...ёр ургамалнууд гек...тарһаа хэды шэнээн тэжээлэй единицэ, бэедэ шэнгэхэ белок үгөөб гэжэ тооложо үзэбэл, хоорондохи илгаань бүришье ехэ байха юм. **Хүсы үбһэнэй гектар бүриин бэедэ шэнгэхэ 287,1 килограмм белок үгэжэ байхада, зелёнкодо таригдаһан овёс гектарай миил 45 килограмм иимэ белок үгэһэн байна.** Мүн хүсы үбһэнэй гектар бүриһөө 1617 тэжээлэй единицэ хуряагдахада, зелёнкын гектарһаа 735 тэжээлэй единицэ абтаа гээшэ. Энээн дээрэһээ харахада, хүсы үбһэнэй ажахыда айхабтар ехэ ашагтай байһаниинь элитэ болоно.

Тиигэжэ хүсы үбһэнэй бараг һайн ургаса үгэдэг болоһон дээрэһээ манай колхоз кукуруза, горох болон тэжээлэй бусад үнэтэ ургамалнуудые тарихынгаа хажуугаар хүсы үбһэ ехээр таридаг болохонь. 1961 ондо 174 гектар дээрэ хүсы үбһэ тарижа, гектарай 30 центнер гэхэ гү, али хамтадаа 5220 центнер һайхан үбһэ суглуулхаар хараалагдана.

Хойшодоо таряалан дээрээ бага ургаса үгэдэг ургамалнуудые тарихаяа болижо, мүн шэнэ газар элдүүрилжэ, тэндээ жэл бүри зуун гектар хүсы үбһэ тарижа, **долоон жэлэй эсэстэ бүхыдөө хуряагдамаар 600 гектар хүсы үбһэнэй таралгатай болохобди.** Энэмнай бүхы абтадаг үбһэ ногооной хахадынь болохо байна. Ушар иимэһээ ниитымнай адуу мал махабададаа шүхала хэрэгтэй белогоор хүсэд хангадаха болоно. Энээнэйнгээ хажуугаар бусад үбһэ ногоо элбэгээр тарижа, ниитынгээ адуу мал элдэб зүйлэй тэжээлээр хүсэд хангаад, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ арга олгогдохо байна...

Хайшан гээд, ямар аргаар хүсы үбһэнэй баян ургаса хуряагданаб гэжэ хэлэхэдэ иимэ. Хүсы үбһэнэй үрэһэ суглуулжа абахын тула шэнгэнээр ургаһан талмайе шэлэжэ абадагбди. Хабартаа тарилгаяа дисктэй гү, али юрын борнойгоор элдүүрилээд, уһалдаг заншалтай. Июниин һүүл багаар ногооной түлэг ургажа байха үедэ дахин уһалагдана. Үбһэ ногооной сэсэглэжэ байха үеэр тэндэ зүгын уурхайнуудые абаашажа табихада, мүн искусственна аргаар сэсэгыень һэбюурдэжэ үгэхэдэ, ургасань эрид дээшэлдэг, һайн шанартай үрэһэн хуряагдадаг гээшэ.

Үрэһэндэ хэрэглэгдэхэ хүсы үбһэн амяарлан хуряагдадаг. Эгээн түрүүн үбһэеэ морин косилкаар сабшаад, нойтон байхадань тармажа, баал болгоод, удаань гар тармуураар тэрэнээ заһажа үгэдэгбди. Тиихэдэмнай үбһэн баалдаа зохидоор хатадаг. Иигэжэ баалдаа хатаһан үбһые өөрөө ябадаг комбайнаар суглуулжа сохидог байдабди. Саашадаа үрэһэеэ тоог дээрэ абаашажа сэбэрлэдэг, эгээн түрүүн «ВС-10» машинаар гаргаад, һүүлдэнь веялкээр хиидхэхэдэ һайн. Иигэжэ сэбэрлэгдэһэн үрэһэн хоёрдохи классай шанартай болодог байна.

Хүсы үбһэн тэжээлэйнгээ талаар һайн шанартай байхынгаа хажуугаар, тэрэниие тариһанай удаа ороохото ургамалнуудые тарихада, баян ургаса үгэдэг, газар нилээд үрэжэлтэй болодог байха юм. Юуб гэхэдэ, хүсы үбһэн газарай хүрьһэндэ айхабтар хэрэгтэй азот ехээр үгэнэ бшуу.

Манай колхозой дүй дүршэл дээрэһээ харахада, хүсы үбһые аймагай бүхы колхозууд тарижа, ниитынгээ адуу малда шэмэтэй һайн тэжээл хүсэдөөр бэлдэхэ аргатай байна. Илангаяа мүнөө үедэ мал ажалай продуктнуудые эрид ехээр абаха асуудалай шангаар табигдаад байхада, хүсы үбһэ ехээр таридаг болоёл гэжэ уряалха байнаб. Мүн кукуруза, горох, донник болон бусад ургамалнууд шадаал һаа ехээр таригдаха зэргэтэй гэжэ һанагдана.

А. Коновалов,
Баргажанай «Гигант» колхозой агроном.

Горох, тэжээлэй бобы, хүсы, клевер, вико-овёсой холисо болон бусад ургамалнуудые нилээдгүй ехээр ургуулдаг болохо шухала байна.

(Сибириин худөө ажахын түрүүшүүлэй аублөөндэ хабаадагшадай хандаһан хандалгаһаа)

НОГОООНОЙ ҮРЭҺЭ УРГУУЛХА СОВХОЗ

Республикын колхоз, совхозуудта олон жэлэй ургамал ногоо улам ехээр таридаг болохо зорилгоор мүнөө Кабанскын аймаг шадар ногооной үрэһэ ургуулха совхоз эмхидхэгдэжэ байна.

Энэ ажахы Байгалай совхоз гэжэ нэрэтэй болохо юм. Тэрэнэй мэдэлдэ хамта 42 мянга гаран гектар газар үгтэхэнь. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозһоо 17.106 гектар, тэрэнэйнь 2225 гектарынь таряалан таһалагдажа үгтэхэ байна. Тэрэшэлэн аймагай XX партсъездын, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудһаа үрэжэл һайнтай ехэхэн газар таһалагдахаар хараалагдана.

Байгалай совхозойхид олон жэлэй, нэгэ жэлэйшье ургамал ногоонуудые ехээр тарижа, һайн ургуулаад, эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ колхоз, совхозуудтаа элбэгээр худалдаха зорилготой. Илангаяа шэмэтэй һайн бобово ногоонуудые ехээр тариха хэрэгтэ гол анхарал хандуулха болоно.

В. Шнайдер.

Ахибүүдэй БУЛТАН

Г. ЧИМИТОВ.

Пионер нэрэ

Уран шүлэгэйм эхин энэл даа.
Уншагты—танай болог.
Шэхэндэш ходо уряар
дуулдадаг
Шэдитэ пионер обог.
Эдир пионер нэгэ талаараа
Энгэй һайхан нүхэр юм.

Хаанашье тэрэ ходо
манаараа
Хамга һурадаг, наададаг юм.
Эдир пионер — нүгөө
талаараа
Энгэй хүниинь бэшэ-э!
Үнэн сэхэ ябадалаараа
Үхибүүд бүхэнэй жэшээ.

Хэзээдэ бэлэн

Согтой пионер басагад,
хүбүүдэй
Омогтой үбсүүндэ харагты
бүгэдэ:
Соробхилно улаан дүлэн.
Арюун һайхан дардам
харгыгаар
Алхална тобтой шударгыгаар
Аялга дуугаа зэдэлгэн:
«Артель совхоздоо, хүдөө
хээрэ,
Асари томо завод дээрэ
Ажал хэжэ дүршэнэбди.
Холые шэртэн бидэнэр эрид
шууд
Коммунизм тээшэ пионер
эдиршүүд
Хододоо батаар
дабшанабди.
Хэтымнай эхин Москвагай
талмайда,

Кремлиин башниин үндэр
зулайда
Табан хушуун
одон.
Мандажа байһан наран
доро,
Манһаа холо, манда
ойро
Үнэн нүхэднай олон».
Согтой пионер басагад,
хүбүүдэй
Омогтой үбсүүндэ харыта
бүгэдэ:
Соробхилно улаан
дүлэн.
— Коммунис партиин хэрэгэй
түлөө
Хододоо бэлэн байгты!
— Хэзээдэ бэлэн!

Шог зугаа

1. ЗАЛХУУ

Харгын хонхосог хонхорхойе анхаран анжарангүй нэгэ хүн, хатуухан лэ эрэ даа, гэшхэлжэ ябатараа, гэнтэ торожо унашаба ха. Бодомсоороо, тэрэмнай гэшхэдэлээ бүри түргэдхэбэл. Теэд яахабши даа, «яарабал—даарахаш» гэдэгтэл, дахин унашаба.

Газарта хэбтэһэн зандаа байжа, тэрэ хүн урмаа хухарангяар гэмэрһэн гээ: «Үшөө дахин унахаяа мэдээ һаа, үхэжэшье байбал, бодохогүй һэм».

2. УРДАМНАЙ БАҺА БОРОО...

Аадар бороо, байгаалиин хайраар, адхаржал мэдэбэ. Тиихэдэ нэгэ хүн яаралгүйхэнөөр алхалжа ябаба ха. Хажуугаарнь үнгэржэ ябаһан хүн һанаата болон зэмэлбэ:

— Түргөөр ябахаяа яанат?

— Хайшаа яарахаб?! Хаанамнайшье аадар бороо адхаржал байна ха юм,—гэжэ утаар татажа уянгалба.

Г. Б. Токтохоевой
суглуулбариһаа.

Читын үхибүүдэй № 1 садай англійска хэлэндэ һуража байна. Тэдэнэр англійскаар хөөрэлдэюумэ нэрлэдэг болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: багша В. П. Бузинова үхибүүдэй садта хэшээл үнгэргэжэ байна.

ТАСС-э фотохроника.

Яруунын аймагһаа иигэжэ мэдээсэнэ

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООШОДОЙ ДУНДА

«Коммунистическэ ажалай нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэгшэд эндэ худэлнэ» гэһэн алталмал гаршаг хэлхеэ холбооной Мужыхын отделенидэ орохотой адли аржын харагдана. Эбтэй эетэйгээр худэлдэг, журамтай зон гэжэ тэдэнэй худэлжэ байхые хараһаар лэ ойлгохот.

— Алло, таниие Нарһатаһаа дуудана. Хөөрэлдэгты, —гээд үлүү үгэгүйгөөр, хонгёо сэбэрхэн хоолойгоор телефонистка харюусана. Нүгөө буландахи хабтагар хара, томо стол дээрэ республикын түб хотоһоо мэнэ һаяхан ерэһэн газетэ, журнал, бэшэгүүдые хоёр хүн сүлөө забгүйгөөр илгана.

Иимэ эбтэй һайнаар худэлдэг зоной ажалай амжалта түйлаханшье, коммунистическэ ажалай коллективэй хундэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэншье дамжаггүй. Мүнөөшье тэдэнэр аймагай хэлхеэ холбоошодой түрүү зэргэдэ ябалсана.

Мужыхынхидһаа гадна Романовкын, Гүүндын хэлхеэ холбооной отделенинүүд, аймагай конторын почтын таһагайхид мүн лэ коммунистическэ ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

Аймагай хэлхеэ холбооной эмхи зургаануудай 27 худэлмэрилэгшэд коммунистическэ ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхөөр ажаллана. Хоёр хоёр мэргэжэл шудалха гэһэн зорилго тэдэнэр эгээ түрүүн үрдаа табинхай. Жэшээнь, телефонистнар телеграфистын, монтернууд радиотехнигэй мэргэжэлдэ һуралсажа эхилээ.

МАЛШАДАЙ ТАЛЫЕ ХАРАЖА...

Ногоо хагданайнгаа шэмэтэйень хаража, Үльдэргэ, Эгэтэ, Исинга, Телембын үргэн тала дайдаар байрлаһан колхоз, совхозуудай отара, гүүртэнүүдээр нилээд олон малшад худэлнэ. Тэдэнэй ажаһуудалай, культурна эрилтэнүүдые таһалгаряагүйгөөр хангахын тула аймагай эмхи зургаануудай зүгһөө али болохо хэмжээ абтана. Жэшээлэн харуулбал, эд хэрэглэгшэдэй аймагай союзай правлени холын отара, гүүртэнүүдтэ наймаалагшагүй 39 ларёк нээнхэй. Тэндэнь тамхи, зуруул, сай, дабһа мэтын гар үзүүрэй эд бараанууд байдаг. Эдэ ларёгуудта үнгэрһэн жэл зуугаад мянган (хуушан мүнгөөр) түхэригэй эд бараан малшадта худалдагдаа.

— Иимэ ёһо гуримаар малшадые эд бараагаар хангаха гээшэ ехэл таатай, зохид гэжэ һанагдана. Саһа ехэтэй жэл харгыгүй дээрэ-һээ нүүдэл худалдаа наймаатай автолавка отара, гүүртэ бүхэниие дайраха аргагүй байгша,—гээд наймаалагшагүй ларёгуудые эмхидхэһэнэнь малшад баясана.

Наймаалагшагүй ларёгуудһаа гадна, табан автоларёк отара, гүүртэнүүд дээгүүр саг үргэлжэ ябажа, аймагай малшадые үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар хангана. Тиигэжэ ябахадаа, автоларёгуудые даагшанар хүн зоной эрилтэнүүдые элирүүлжэ, тэдэнэй захиһан эд бараануудыень хожомойнгоо ябадалда абаашажа үгэдэг зантай.

БАРИЛГА ҮРГЭДЭНЭ

— Һүүлшын 4—5 жэлэй турша соо нилээдхэн олон байрын шэнэ гэрнүүд баригданхай. Жэл ерэхэ тума энэ хэрэгтэ гүрэнэй зүгһөө мүнгэн зөөри улам ехээр һомологдоно. Өөһэдынгөө ажалай нөөсөөр худэлмэришэд, алба хаагшад баһал шэнэ гэрнүүдые барина, — гээд аймсоведэй коммунальна ажахын таһагые даагша нүхэр Петров хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье Нарһата тосхон жэл үнгэрхэ бури болбосон түхэлтэй болоно. Хоёр, дүрбэн байратай томо, залгалаа шэнэ гэрнүүд үйлсөөр жэрылдэнэ. 1960 ондо 478 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын шэнэ гэрнүүд ашаглалгада үгтэнхэй. Нёдондоной баригдажа эхилһэн хоёр байратай 3, дүрбэн байратай 2 шэнэ гэрнүүд байгша оной октябриин 1 хүрэтэр—КПСС-эй XXII съездын нээгдэхын урда тээ ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Тиихэдэ 200 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын хуушан гэрнүүд 1961 ондо заһабарилагдаха юм.

Аптекэ, аймагай библиотекэ, 160 үхибүүдэй һураха хүгжэмэй һургуули энэ тосхоной гол үйлсэдэ баригдажа байна.

500 УНШАГШАД

Аймагай библиотекын уншалгын зал. Хүн зон тэндэ олохон байбашье, номохон шэмээгүй, хүнүүдэй элдэб журнал, номуудай хуудаһа ирахань үлэ мэдэг дуулдана.

Уншалгынь зал соо уряа лозунг, плакат, диаграмма, стенд. Соёл суртал нэбтэрүүлхэ тушаа харуулан ойлгуулха арга эндэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Тиихэдэ саг үргэлжэ уншагшадай конференци, асуудал, харюугай үдэшэ үнгэргэгдэнэ.

— Тиимэ багашье бэшэ, бүхыдөө 13 мянган номтой, 500 уншагшадтайбди. 1960 ондо долоо мянган түхэриггэ шэнэ һонин номууд нэмэжэ абтагдаа. Харана бээт, байрамнай багадашоо. Хажуу тээхи томо байшан манда гэжэ баригдажа байгаа юм. Август багаар дүүрэхэ хэбэртэй,—гэжэ тус библиотекые даагша Л. А. Муромцова хөөрэнэ.

Арад зониие коммунистическэ соёл сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ аймагай библиотекэ ехэхэн үүргэ бэелүүлнэ гэжэ тэрэнэй худэлмэринь гэршэлэн харуулна.

Г. Данзанов.

...удэшэ орой болотор хөө... столой хоёр тээ һуубабди. ...-Дари эхир хурьгадта һу ...ла ошоһон аад, айхабтар ...ой орожо ерэбэ.

...гнөөхимнай түрэжэ ядажа ...Доржо яахаяашье ойлгоно...эд һамганайнгаа түдэгэсэн ...айхада, дары ойлгоһон Ду...гэжэ дэгэлээ шүүрээд, гүй...шаба. Һуниин харанхыда ...ө дахасалдан гүйлдэбэб. ...дуураа ута коридортой дал ...одомнай, бүдүү нарин маа...дашаба. Фонарьнууд носо...гүүлнэ. Үүдэнүүд сэлиг...лигдээд лэ, хаагдана. Гүйл...гүйдэжэл ябанабди. Дүрбэдэ...ө хаахадаа, одоошье хүрэхэ ...хүрэжэ ерэбэ хэбэртэйбди. ...талын таһалга соо дүрбэ — ...ниид байба. Хэбтэһэн хони...гуда нэгэ хүнэй тонгойхонь ...аа.

...ой, юун болооб, **хурьгалаа** ...гжэ асуухадань, тэрэнь зэ...гүдэл гараа дэлгэжэ:

...ёр гараһан аад, нэгэниинь ...гүтшоо. Һалаал даа,— гээд ...дээрэ һунашоод хэбтэһэн ...хурьга зааба.

...ин тэрэниие гартаа абажа, ...ли шэхэ руунь, хамар ама ...лежэ мэдэбэ. Үлеэ үлеэһээр ...хурьганай хүлнүүд тата...дэлхэдэл гэбэ.

...хүлнүүдыень хүдэлгэжэ ...үлеэжэл, үлеэжэл байна. ...бөөсень ерёоһон зулмагыень ...а байгаад үлеэһээр бай...нөөхи хурьганиинь бүри ...хүлнүүдээ худэлгэжэ оро...

...ай, шудхэр, үхөө, һалаа гэжэ ...н,—гээд нюдөөшье сабша...лангүй хаража байһан Доржо дуугарба.

— Яаһан шэхэндэ хажар үгэ дуугарнаш даа,— гээд мүнөөхи хурьгаяа эхынь урда табижархиба. Эхэнь арай гэжэ бодобошье, һая һаял нюдөө онилгон хэбтэһэн үрэеэ долёожо оробо. Нүгөөдэ хурьганиинь иишэ тиишээ найгалзан, эхынгээ хүлнүүдэй хоорондуур тэмтэрһээр ябатараа, хүхэеэ оложорхино.

— Табин зургаадахи хонимнай эхирлэбэ. Тэнжэхэлээрнь эхэдэнь табяарайш. Мүнөө һүни үшөө нэгэ хонин хурьгалхадаа магадгүй. Тиигээдшье хэдэн хоног соо забһарлалга болохо даа. Август һарада гонадотропно шуһаар таринһан түрүүшымнай хонин хурьгалба. Би өөрөө хонидтоо тарилга хэдэгби, техник-осеменатор гэжэ нэрэтэй хүм. Теэд эндэшни ехэл-бодолгоойгоор тариха хэрэгтэй юм. Үглөөгүүр, наранай гарахаһаа урдуур, нэгэл сагта тарихада, һайн аа гү гэжэ бодогшоб. Бэшэ гүүртэдэ үлүүсэ ехые хэжэрхихэдэнь, гурба — дүрбэ, заримдаа табан хурьгад бии болошоно. Дан үлүүсэ олошорходоо, досоонь багтахаяа болёод, эхэеэ алажархихашье ушар үзэгдэнэ. Август соо ерэ гаран хонидые таряа һэмди. Тэдэнэймнай түрүүшын үрэ энэ харагдаба,— гээд мүнөөхи хурьгаяа хүл дээрэнь бөдхөжко, эхынь хүхэндэ дүтэлүүлхэеэ оролдоно.

Энэ дал соо хурьгад гараһан гараһаараа, зуугаад зуугаадаараа илгагданхай, эхэнүүдэйнгээ хажууда амтатайханаар нойрсожо хэбтэнэ.

— Эндэ һаратай, һара хахадтай, эгээл аха наһатай хурьгаднай, эдэниие Пурбожап Нимаев харадаг. Аа, эндэмнай, — гээд Дугар Будацыренович үшөө нэгэ үүдэ нээбэ, —хорин хоногһоо эхилээд, һаратай боложо байһан хурьгад юм, Батомунко Дамбаевта даалгаданхай. Тугаар тантай ерэшэ Пурбожабай һамган Шура эндэ худэлдэг юм, — гээд үшөө нэгэ үүдэ нээбэ. Эндэмнай баһал зуун хонид хурьгадтаяа, гараһаар хори хоножо байһан хурьгад даа,—гээд «Г» үзэгэй түхэлтэйгөөр годирһон ута үргэн дал соогуур ябанабди. Агаарынь зохид, дэншье дулаан бэшэ, дэншье хүйтэн бэшэ. Эгээ һүүлшын үүдэн нээгдэбэ. Иигэжэ үүдэнүүдые нээжэ ябаад Бимбаевай хөөрэхэдэ, баялигаа харуулһан баян эзэнэй ордон соогуураа ябажа байһан шэнгээр намда һанагдаба. Эгээ саада үүдыень нээхэдэмнай, хүйтэбтэр агаар урдаһаамнай сохилбо:

— Эндэ түлгэ хониднай байдаг юм. Дүрбэн зуун арбан толгой. Һэрюубтэр газарта байхадаа тааараха, ноохоёо гээхэгүй, шэрхи, бүхэ ноохотой болодог.

Һөөргөө эрьежэ ерэхэдэмнай мүнөөхи «үхөө» гэһэн хурьгамнай бүри оодоршонхой, эхэеэ хүхэжэ, сүлөөгүй байба.

— Ошо даа, Доржо, унта, би дежурлуужаб. Энэшье мүнөө һүни гү, али үглөөгүүр хурьгалхадаа болохол хаш, — гээд хажуудаа байһан хони шалгажа үзэбэ.

Доржо хүлнүүдээ һэлгэн, доошоо хараад, худэлэнгүй байтараа:

— Дугар Будацыренович, та үсэгэлдэршье мүртэй унтаагүйт, би дежурлаһуулби даа, — гэхэдэнь:

— Ошо, ошо, унта. Зуурандаа манайда ороод, Цыбик-Дариие угжатай һу асарха гэжэ хэлээрэй, — гээд арсахын аргагүйгөөр хэлэжэрхихэдэнь, Доржо дурата дурагүй гаража ошоёо.

— Январиин чэгэнһээ ажахын тоосоондо ороһон хонишодой оньһожоруулагдаһан, коммунистическэ ажалай бригада болонхойбди. Правлени бидэндэ зуун гектар сабшалангай газар, зелёнко тариха табин га, кукуруза тариха табан гектар тарилгын талмай таһалжа үгөө. «Беларусь» трактортай болообди. Пурбожап Нимаевнай механизатор юм, тэрэнээ трактورта һуулгаад, тэжээлээ өөһэдөө бэлдэхэбди. Оо, тиигэбэл, үбһэ тэжээлээр дутажа, колхозһоо гуйжа байхагүйбди даа. Өөһэдынгөө газарые һайнаар үтэгжүүлээд, кукурузашье һайнаар ургуулжа, ехэшье үбһэ абажа шадахабди. Энэ зун электричествотэй болохобди. Уһаяа бүлэжэ гаргаха, хүндэ хүшэр худэлмэринүүд — тэжээл үгэхэһөө эхилээд, хониной хохир гаргаха хүрэтэр—оньһожоруулагдаха. Мүнөө жэлдэ юун гээшэб! Үбһэ тэжээл үгы шахуубди, худаһаа уһа татажа, мянгаад гаран хонидые уһалнабди.

Иигэжэ хөөрэлдэһөөр байтарнай Цыбик-Дари ерэжэ, эхэ муутай эхир хурьгадта һу угжаба.

— Эдэндэ табин грамм концентрат, дабһа, мел, нарһанай шэлбүүһэ бусалгаад уулганабди. Эхэ муутай эдэ хурьгаднай үдэртөө хоёр зуун грамм һу угжуулхадаа, бүри һүрхэйнүүд, солбонууд болошонхойнууд, тантаршаалдан собхороолдожо байха юм, шолмохонуул!—гээд нэгэ хурьга абажа, хушуугынь үндөөд табижархина.

Дал соохоо гарахадамнай, хүйтэн һалхин эшхэрэн шууяжа, саһан тоохо будантуулан хиидхэнэ. Нилээдгүйхэн ороһон хэбэртэй, «долоон үгэн» шанха дээрэмнай хүрэжэ ерэнхэй. Тойроод хаб харанхы. Эндэ тэндэ хашаа хорёонуудай түглылдэн харлахань лэ харагдажа байба.

Газаа хүйтэндэ ябаад, учи бутарма дулаахан гэртэ ороходо, зохид даа.

— Урдандаа бидэнэр иигэн тиигэн ажалладаг байгаа һаа, мүнөө январиин Пленумэй тогтоолые уншаад байхадаа, үсэгэлдэрэйхидөө адляар ажаллаха аргамнай үгы бшуу даа,—гэжэ хонишон үсэгэлдэр суглаан дээрэ хэлэһэнээ дахин дабтаба.— Урдань түрүүлэгшээр худэлһэн Тармаев гансал урдахи саарһаяа хараад, ямар нэгэн эрид шиидхэбэри абадаггүй байгаа. Эрдэмтэй, һүбэлгэн ухаатайшье хүн аад лэ, хүнүүдээр худэлжэ шадаагүй бшуу даа. Илалта туйлахын тулада ямар нэгэн эрэлхэг шиидхэбэри гаргаха, бэелүүлхэ хэрэгтэй болодог. Олониитын дэмжэхэ, тэдэниие урагшань дуудаха шиидхэбэри,—гээд Дугар Будацыренович нэмээгээдхибэ.— Би гушан найматайб. Гурбан жэл дайнда ябаа һэм. Украинска фронтдо. Хоёр дахин шархатааб. Дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр колхоздоо ерэжэ, механигаар худэлһэн хүм. Мүнөө ямаршье машина жолоодожо шадахаб. Тиигээд 1956 ондо дүрбэн зуун жаран эхэ хонидые даажа абаад, хонишон болобо гээшэб. 1958 ондо зуун эхэ хонинһоо зуун табин долоон хурьга абаад, яһала һайнаар «халажа» худэлжэ байтарни түрүүлэгшын орлогшо болгожорхибол даа. Хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулха тухай яһалашье хөөрэлдэхэбди, хэмжээ ябуулгануудые хараалхабди, теэд тэдэмнай саарһанһаа саашаа ошодоггүй байгаа.

Нэгэ жэл худэлөөд лэ «хонидоо харахам, ажалһаам гаргагты» гэбэб. Хонидтой носолдохо, нимэ худэлмэридэ ажаллаха дуратай хүм. Баһа шэнэ хонидые абаад лэ, энэ хоёрдохи жэлээ хаража байнабди. Гурбан залуу коммунистнуудбди: Александра Хандажапова, һамган бида хоёр. Ажал худэлмэридөө дуратай, оролдсотой хүнүүд юм даа.

— Байза, би эндэ нэгэ юумэ хэлэдэг юм һэм,—гээд Бимбаев бодожо, номууд соогуураа нэгэ юумэ бэдэржэ оробо. — Эрдэмтэдтэ харуулха һанаатай бэшэһэн хүм даа, хэрэгшьегүй юм гү даа,—гээд хэдэн дэбтэр абажа ерэбэ.

Нэгэ жэгдэхэнээр, сэбэрээр хэдэн дэбтэр дээрэ ажалайнгаа дүй дүршэл тухай бэшэһэн байба. Эндэнь диаграмма, таблицануудь, ажаглалтанууд, ямар алдуу гаргаһанаа, ямар сагта хонидтоо искусственна үрэжүүлгэ хэһэнээ бултыень тодорхойгоор, тон һонирхолтойгоор бэшэһэн байба.

Хонишодой зохёолые уншажа һуунаб. Гар соо булта амтатайхан нойроор унташанхай. Эсэгын эрхэ басагад Света Лариса хоёрой аалиханаар хурхирхань дуулдана.

— Оройшогшье болошобо даа, эндэхэнэ амаржа унтаарайгты, — гээд Дугар Будацыренович мүнөөхи хурьгалха хониёо эрьехэеэ гаража ошобо.

Үүр сайхаһаа урид һэришэбэб. Үдэшэнһөө унтараагүй юумэдэл, галынь носоно. Бимбаев һамгантаяа аалиханаар хөөрэлдэн, столдоо сайгаа уужа һууна.

Дун сагаан хурьгадайнгаа дундэ Бимбаевай энеэбхилэн байһан фотозурагтай хүхэ сэнхир, тоё һайхан гадартай номуудые хүнүүд «манай Дугарай ном» гэлдэжэ байгаа, худалдан абана гэжэ тэрэ һүни зүүдэлбэб. Энэ зүүдэеэ һанахадам ехэл зохид шэнги байгаа бэлэй.

Сэлэнгын аймаг.
Улаан-Ороного.

НИИТЫН ТҮЛӨӨЛЭГШЭ

Александра Дмитриевна Ботова Хори тосхоной ажалшадай дунда мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй ажалладаг киоскдо хүн зон ходо олон, шэнэ шэнэ газетэ, журнал, номуудые абажа байдаг.

Киоскые даагша А. Ботова ажалшадай ургажа байгаа эрилтые һайнаар хангаха гэжэ оролдон ажаллана. Киоскдо ямар шэнэ ном, журналай абтаһан тухай уншагшадтаа тэрэ саг дары мэдээсэнэ. Эндэ ямар литературын бии байһые худалдан абагшадай хараха газарта табидаг, витринэ һайнаар эмхидхэдэг.

Александра Дмитриевна сүлөөтэй сагтаа ном, журнал хаража, тэдэнэй удхатайнь танилсана. Тиимэнээ литература худалдан абагшадта ямар ном, журнал абахыень дурадхажа үгэнэ. Тиихэдэ А. Д. Ботова ажалшадай абаха хүсэлэнтэй ном, журнал тусхай дэбтэртэ бэшэжэ абаад, һүүлээрнь складта ошоходоо, мартангүй, тэрэниие оложо асардаг.

Һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө А. Д. Ботова нэгэнтэ бэшэ шанда хүртэһэн байха юм.

Н. Хазагаев.

Худэлмэришэн, худее бэшэгшэдэй шэсэхэрэ үгүүлэн

ГАЗЕТЭЭЗ БҮРИ ҺАЙН, ҺОНИН БОЛГОЕ

Закаменск хотодо худэлмэришэн, худее бэшэгшэдэй суглаан һаяхан болобо. Суглаанда хабаадагшад аймагайнгаа «Закаменская правда», республикын «Правда Бурятии», «Бурят үнэн» газетэнүүдэй тоосоое шагнажа, тэдэнэй саашадаа ажал худэлмэрээ һайжаруулха талаар хэдэ хэдэн дурадхалнуудые оруулһан байна. Тэдэниие тобшоор хэлэ һаа, иимэ:

СОЛОВЕЙЧИК: Аймагай, республикын газетэнүүд уншагша болон худэлмэришэн, худее бэшэгшэдтэйгээ холбоо барисаагаа бүри саашань шангадхаха ёһотой. Хэһэн ажал тухай тоосоогоо жэлдээ нэгэ дахин бэшэ, харин квартал бүхэндэ хэжэ байха хэрэгтэй. Гансашье тоосоо хэзэ байха бэшэ, баһал уншагшадай конференци үнгэргэдэг һаань, һайн бэлэй. Худэлмэришэн, худее бэшэгшэдтээ редакциингаа түсэб эльгээжэ, хэнэй, ямар статья бэшэхые заабари үгэдэг байгаа һаань, ехэл һайн байха һэн.

ШАГДУРОВ: «Бурят үнэн» газетэ холын аймагай ажабайдал тухай багаар бэшэнэ. Худее бэшэгшэдэй эльгээһэн статья үни удаан баригдажа толилогдодог ушар бии. Зарим нэгэ бэшэгүүд хэблэгдэншьегүй, харюушьегүй үнгэршэдэг. Эдэ дутуу дунданууда редакциин худэлмэрилэгшэд дары усадхажа, ажалаа һайжаруулха зэргэтэй.

УТЕСОВ: Манай аймагай, республикын газетэнүүдтэ үдэр бүриин һонин, һайн материалнууд хододоо хэблэгдэжэ байдаг, ажахыда, ажабайдалда байгаа дутуу дунданууд зүбевр шүүмжэлэгдэдэг. Тэзд тэрэ хэблэгдэһэн материалнуудай олониинь зүбшэн хэлсэгдэнэгүй.

СЕРЫХ: Редакциин зарим нэгэ худэлмэрилэгшэд промышленна, худее ажахын үйлэдбэри гүнзэгыгвер шудалнагүй. Тиимэһээ тэдэнэй бэшэһэн статья, корреспондеицинүүд һонигүй, туһа багатай байдаг. Газетын худэлмэрилэгшэд ходо һуража, худэлмэришэн, худее бэшэгшэдээ ударидан һургажа байха зэргэтэй.

ЦЫДЕНЖАПОВ: «Бурят үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүд нютагай Соведүүдэй ажабайдал һулаар харуулна. Һүүлэй үедэ эдэ газетэнүүд худее ажахын артелиин Устав эбдэхэ ябадал тухай бэшэхээ болишоо.

ШПИС: Манай аймагай колхозуудта ехээр һу һаадаг һаалишад олон. Тезд республикын газетэнүүдтэ һара, жэлэй һүүлдэ һу һаалгаар туйлажа гараһан һаалишад тухай толилогдоһон мэдээн соо түрүүшүүлэймнай нэрэ олохонь бэрхэтэй байдаг. Саашадаа эдэ бүгэдые хараадаа абалсадаг болохо гэжэ найдагдана.

КОГАНОВ: Газетэнүүдэй редакциин худэлмэришэн, худее бэшэгшэдэйнгээ дуулгаһан мэдээндэ ехэ анхаралтай ханамжатайгаар хандаха ёһотой. Эдэн барилгын трестын начальник Чернышевой хэжэ байһан муухай ааша тухай би «Правда Бурятии» газетэдэ бэшээ һэм. Редакциин худэлмэрилэгшэд ерэжэ шалгалта хэжэ үзэнгүй, харин «танай бэшэһэн юумэ зүб бэшэ байшоо» гэһэн харюу үгее бэлэй. Мүнее болоходо, минии бэшэһэн юумэ гүйсэд зүб боложо, Чернышев манай республикаһаа тэрьелэн зугадашоо.

ЛАВРЕНТЬЕВ: Манай аймагай, республикын газетэнүүд һургуули тухай анхаралаа багаар хандуулна, һургуулинуудай ажал худэлмэри тухай горьтой юумэ бэшэнэгүй.

Суглаан дээрэ арба гаран хүн үгэ хэлээ. Үгэ хэлэгшэ бүхэн аймагай, республикын газетэнүүдэй худэлмэри һайжаруулжа, тэдэнэй үүргэ дээшэлүүлхын түлее эрмэлзэжэ байһанаа мэдүүлээ. Суглаан худэлмэришэн, худее бэшэгшэдэй II-дохи съездын делегадуудые һунгаа.

Ц. СУБАНОВ.

„БАЙГАЛАЙ ТОЛОНОЙ" ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

«Байгалай толон» гэжэ уран зохёолой, ниитэ — улас түрын журналай түрүүшын номер һаяхан хэблэлһээ гараба.

«Коммунизм байгуулагшадай съездэ угтамжа» гэһэн статьягаар журналай түрүүшын хуудаһан эхилнэ. Тэрэнэй удаа Ц. Галсановай,—«Шулэгүүд мянгаар мандаг», А. Бадаевай, — «Бураздаа дээрэ», «Гол үйлсэ», «Гарнууд» гэһэн шүлэгүүд хэблэгдэнхэй.

«Долоон жэлэй дорюун алхам» гэһэн бүлэг соо Е. Прониной,—«Ошото халуун зүрхэнһөө», В. Петоновой,—«Саяанай хормойдо» гэһэн очеркнууд толилогдонхой. Ч. Намжиловай, — «Набшаһан шарлаал үды байн даа»... «Манай долоон басагад» болон «Доржуудай» гэжэ дуунууд «Дуулая нүхэд!» гэһэн бүлэг дотор хэблэгдээ. Тиихэдэ «Томо зохёол» гэжэ бүлэг дотор А. Бальбуровай, — «Мүрэнэй эхиндэ» гэһэн роман хэблэгдэжэ эхилбэ. «Залуу бэшэгшэд» гэһэн бүлэг соо Д. Дамбаевай, Ц-Д. Хамаевай, В. Жалсановай, В Намсараевай, З. Гомбожабайн болон М. Самбуевай шүлэгүүд толилогдобо. Арадай аман зохёолһоо «Ерэнсэй мэргэн» гэһэн үльгэр, «Үхибүүдэй буланда» «Оньһон үгэнүүд», мүн «Таабаринууд» хэблэгдэнхэй.

«Шэнэ монголой дуунууд» гэһэн бүлэг һонирхолтой. Тэндэ монголой уран зохёолшо Далантайн Тарвын — «Аяншан», «Баян үлгын тэмдэглэлһээ», «Гоби нютагай дуун» болон «Туркмен басаган» гэһэн шүлэгүүд толилогдоо. «Түрэл хизаарнай» гэһэн бүлэгтэ Ч. Гомбоин,—«Аха нютагаар аяншалга» тухайгаа бэшэнэ.

«Байгалай толон» журнал дотор Ц. Д. Жалсановай, — «Номтой нүхэсэе!» гэһэн публицистикэ хэблэгдээ. Тэрэшэлэн номой шэнжэлэл, искусство, энеэдэнһээ ханяадан, соёл культурын һонин гэһэн бүлэгүүд мүн лэ һонирхолтой.

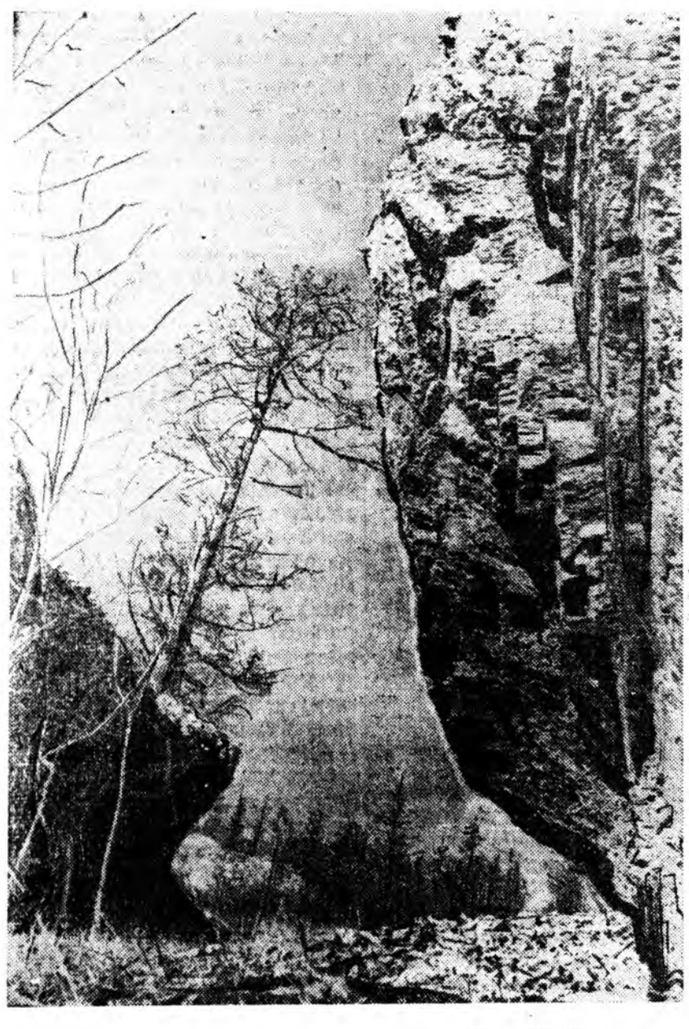

ШУЛУУН БАЙСЫН БООРИДО... Д. ДУГАРОВАЙ фотоэтюд.

Хилын саана

Англиин ажалшад Карл Марксын дурасхаал хүндэлэн тэмдэглэбэ

ЛОНДОН, мартын 15. (ТАСС). Англиин ажалшад Карл Марксын наһа бараһан сагһаа хойшо 78 жэлэй ойе үсэгэлдэр тэмдэглээ. Научна коммунизмын үндэһэ һуури табиһан агууехэ хүнэй хүдөөлүүлэгдэһэн Хайгейдэй хүүр дээрэ Лондоной оло мянган хүн үсэгэлдэр үдэр сугларааа.

Великобританиин коммунистическэ партиин национальна эмхидхэгшэ Уильям Лохлен уласхоорондын пролетариадай вождиин дурасхаалда зорюулан үгэ хэлээ.

Карл Марксда бодхоогдоһон памятнигай хажууда баглаа сэсэгүүд табигдаа.

——☆——

Москва-Пекин гэжэ түмэр замай ашаглагдажа эхилһэнһээ хойшо арбан жэл гүйсэбэ

ПЕКИН, мартын 14 (ТАСС). Үнгэрһэн 10 жэлэй турша соо Хитадай, Советскэ Союзай эбтэй һайнаар харилсан ажаллаһанай ашаар манай хоёр ороной хоорондохи түмэр замай харилсаан улам һайжархаһаа гадна манай хоёр ороной хоорондохи экономическа, культурна харилсаан бэхижэһэн, социалистическэ, коммунистическэ барилга хүгжөөхэ хэрэгтэ туһалһан байна гэжэ СССР-эй, Хитадай хоорондо түмэр замай сэхэ холбоо барисаа байгуулха тухай хэлсээнэй баталагдаһанһаа хойшо 10 жэл гүйсэһэнэй хүндэлэлдэ болоһон мүнөөдэрэй уулзалга дээрэ КНР-эй түмэр замай транспортын министрын уялгые дүүргэгшэ Люй Чжэн-Цао мэдүүлээ.

«Москва-Пекин» гэжэ уласхоорондын поездоор Хитадайниислэл хото ерэһэн советскэ поездын бригадын гэшүүд уулзалга дээрэ хүндэтэ айлшад болоһон байна.

КНР-эй түмэр замай транспортын министерствын харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд, советскэ посольствын түлөөлэгшэд уулзалга дээрэ байлсаа.

США-гэй Коммунистическэ партиин мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, мартын 15. (ТАСС). Нацистска гэмтэн Адольф Эйхманиие сүүдлэхээ байһантай, НАТО-гэй саг үргэлжын сэрэгэй комитедэй түрүүлэгшээр нацистска генерал Адольф Хойзингерай томилогдоһонтой дашарамдуулан Америкын Холбоото Штадуудай Коммунистическэ партиин национальна комитедэй гүйсэдхэхэ комитет үсэгэлдэр мэдүүлгэ толилоо.

Адольф Эйхманэй сүүдэй һандали дээрэ һуухаяа байхада, тэрээнтэй хамта алалга хюдалга хэлсэһэн нацистска генерал Адольф Хойзингер Хойто атлантическа договорой организациин сэрэгэй түлөөлэгшэдэй комитедэй түрүүлэгшэ боложо, Пентагоной апартаментнуудта һуухаяа байна гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Хэдэ хэдэн союзник оронуудта гитлеровскэ банданууудай добтолон орохо түсэбүүдые Хойзингер гол түлэб зохёоһон байгаа гэжэ гүйсэдхэхэ комитет тэмдэглэнэ. Тэрэнэй командалжа байһан эзэмдэлгын сэрэгүүд энгэй хүн зониие аладаг хюдадаг байгаа. Тэрэнэй захиралтаар партизан-патриодууд буудуулан алагдадаг, бүхэли тосхонууд галдагдажа усадхагдадаг байһан юм.

НАТО-да худэлдэг болохынгоо урда тээ Хойзингер хадаа Баруун Германиин армиг байгуулха хэрэгтэнь нацистнуудта туһалаа, энэ армида атомна зэбсэг үгэхэ эрилтэ хэдэг байгаа.

Мэдүүлгын түгэсхэлдэ иигэжэ хэлэгдэнэ: Хойзингер тушаалһаа гараха ёһотой. Хойзингерые Пентагондо асаржа һуулгаха гэһэн политика болюулагдаха зэргэтэй. Манай орон хадаа Франклин Д. Рузвельтын политикые, фашизм болон хархис этэгээдүүдтэ хамтаараа эсэргүүсэхэ политикые бэелүүлдэг болохо ёһотой. Тайлбарилан хэлэбэл, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха национальна политика шууд сэхээр бэелүүлхэ хэрэгтэй.

КОНГЫН РЕСПУБЛИКЫН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

КАИР, мартын 15. (ТАСС). Конгые хэдэн жэжэхэн гүрэн болгон таһалха тухай Тананариведэ болоһон зүблөөн дээрэ Конгын арадта урбагшадай гаргаһан шиидхэбритэй дашарамдуулан, Конгын Республикын хуулита правительствые толгойлогшо Антуан Гизенгын Хаммаршельддэ телеграмма эльгээһэн тухай Стэнливильһээ абтаһан мэдээсэлые МЕН агентство толилоо.

«Конгын асуудалые ямарааршье шиидхэлгэ Конгын арадай аша туһые бодотоор хамгаалха, уласхоорондын оршондо Конгын Республикын бүрин эрхэтэй байха ябадал бэхижүүлхэ гол ёһонуудта үндэһэлхэ ёһотой гэжэ Антуан Гизенга мэдүүлээ гээд агентствын мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Катангада зэрлиг муухайгаар алуулһан Патрис Лумумбын толгойлдог байһан правительствын хуулита байһые, энэ правительствын мүнөө минии хүтэлбэреэр ажал-ябуулгаяа үргэлжэлүүлжэ байһые, парламентын-гүрэнэй дээдэ органой зүгһөө этигэл найдабарида тус правительствын хүртэдэг байһые хэрэгсээнгүй гаражa болохогүй.

Хуулита правительствын һанамжын ёһоор, доро дурсагдаһан хоёр эрилтын бэелүүлэгдээд лэ байгаа һаа Конгодохи байдал гуримшуулагдажа болохо байна: 1). Конгын Республикын бүхы газар дээрэ хуулита правительство засагаа дэлгэрүүлхэ ёһотой. 2). Конгын арадай хуби заяа тодорхойлхо ёһотой Конгын парламентые байгуулхын тулада бүхы шухала юумэ хэхэ.

Конгын асуудалые ондоо ямаршье аргаар гуримшуулха гэһэн бусад ямаршье онол арга буруушаагдаха ёһотой гэжэ хуулита правительство тоолоно. Юуб гэхэдэ, арадай аша туһые харангүйгөөр, арадай өөһэдынгөө дура хүсэлөөр һунгаһан хуулита түлөөлэгшэдтэйнь зүбшэл хэнгүйгөөр Конгын асуудал гуримшуулха һэдэлгэ бүхы нацийн аша туһада эсэргүү һэдэлгэ болохо байһан дээрэһээ заабол буруу һүрэхэ байна бшуу».

Арадай демократиин оронууд ерэхэ бүри һайжаруулна. «Валерскэ судна Болгаринн Арадай ленностьда хэрэглэгдэхэ түүхэй һаа абаашаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: суднада ашаан тээгдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохроник

Лейпцигтэ болоһон уласхоорондын яармаг хаагдаба

ЛЕЙПЦИГ, мартын 14. ТАСС-эй корреспондент К. Саввин иигэжэ дамжуулна: Лейпцигтэ эмхидхэгдэһэн уласхоорондын яармаг мүнөөдэр эндэ хаагдаа. Тус яармагта 9 мянга гаран предприяти, 52 оронсой фирмэнүүд хабаадалсаа. Энэ яармаг уласхоорондын экономико, худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ, илангаяа зүүн, баруун оронуудай хоорондохи худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Яармагай болохо үдэрнүүдтэ социалистическэ бүхы гүрэнүүдэй правительственна делегацинууд, тэрэшэлэн Индиин, ОАР-эй, Кубын, Бирмын, Ганын, Индонезиин, мүн бусадшье олохон оронуудай правительственна делегацинууд Лейпцигтэ ерээ. Дэлхэйн бүхы түбиһөө ерэһэн политическэ, худалдаа наймаанай түлөөлэгшэд хоорондоо сүлөөтэйгөөр хөөрэлдэхэ, худалдаа наймаа хүгжөөхэ талаар хэлсээ баталха аргатай байгаа.

Социалистическэ гүрэнүүдэй павильонууд эдэ гүрэнүүдэй экономическа, научна туйлалтануудые, арадай ажахын бүхы һалбаринуудайнь хүгжэһые гэршэлэн харуулаа. Советскэ павильон яармаг дээрэ гол һуури эзэлһэн байна, тэрэ павильондо хэдэн зуу мянган хүн орожо хараа. Орёо нарин станогууд, автоматическа түхеэрэлгэнүүд, электронно, шэнжэлгын приборнууд, харгын, худөө ажахын машинануд, тэрэ тоодо Харьковай, Минскын заводуудта бүтээгдэһэн шэнэ трактор, радио-телеаппаратура выставкэдэ ерэгшэдые ехээр һонирхуулаа. Автомашинануудай табигдаһан стендүүд шадар хүн зон саг үргэлжэ олон байгаа.

СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай нэгэдэлнүүд социалистическэ, капиталистическэ оронуудай организацинуудтай 800 гаран хэлсээнүүдые 750 миллион түхэригтэ (шэнэ мүнгөөр) дээрэ баталаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлдэ Лейпцигтэ баталагдаһан хэлсээнүүд дотор хараалагдаһан мүнгэндэ орходоо 5 дахин шахуу ехэ юм. ГДР-тэй, Польшотой, Чехословакитай, Румынитай, Венгритэй олон хэлсээ баталагдаһан байна.

Гадаадын худалдаа наймаа эрхилдэг советскэ организацинууд Австриин, ФРГ-гэй, Англиин, Канадын, США-гэй, Швециин, мүн капиталистическэ бусадшье оронуудай фирмэнүүдтэй баталһан хэлсээнүүдэйнгээ ёһоор тэдэ оронуудта станогуудые, машинануудые, модо болон хара металл, химическэ, мүн бусадшье эд бараа эльгээжэ, тэдэ гүрэнүүдһээ элдэб түхеэрэлгэнүүдые, химическэ эд бараануудые, хара металл гэхэ мэтые худалдан абаха юм.

Совет түлөөлэгшэд Кубын, ОАР-эй, Гвинейн, Ирагай делегацинуд болон түлөөлэгшэдтэй олон тоото уулзалганууд болон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн байна.

ГДР-эй гадаадын худалдаа наймаанай, Германи дотороой худалдаа наймаанай министрын орлогшо Эрвин Кербер ТАСС-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ мэдүүлээ:

Мүнөө боложо дүүрэһэн яармаг уласхоорондын худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ, арадуудай амгалан ёһоор зэргэ оршолгодо ехэ туһа нэмэри хэһэн байна гэжэ тоолоходо болохо. Энэ яармаг политическэ, экономическа удха шанарайнгаа талаар энээнэй урда тээхи яармагуудта орходоо булюу һайн байба. Лейпцигэй яармагта һаад хэхые ФРГ-гэй хүтэлбэрилэгшэдэй оролдолго буруу һүрөө.

Яармагта Советскэ Союзай хабаадаһанай ашаар дэлхэйн экономическа худалдаа наймаанай олон тоото түлөөлэгшэд эндэ ерэжэ, ГДР-эй уласхоорондын нэрэ хүндые үлэм дээшэлүүлээ гэжэ Э. Кербер үгүнгөө түгэсхэлдэ зааба.

Таль Ботвинник хоёрой шатарай мүрысөөн

МОСКВА, мартын 15. (ТАСС). Урдань дэлхэйн чемпион байһан Михаил Ботвинник дэлхэйн чемпион Михаил Тальтай мүнөөдэр түрүүшынгээ парти наадажа эхилбэ.

...Бүхы дэлхэйн оломиллион шатаршад энэ мүрысөөнэй эхилхэ үдэрые ехээр хүлеэһэн байна. Мүнөө үеын эгээл бэрхэ шатаршадай тулалдаае харахаяа хүсэһэн бүхы хүнүүд 1500 хүнэй һууритай Москвагай гүрэнэй эстрадын театрын зал соо багтаагүй.

Таль Ботвинник хоёр эгсэ жэлэй саада тээ түрүүшынхээ уулзахадаа, французска парти наадаһан юм. Тиихэдэ Таль сагааһаар ябажа, илаһан байгаа. Мүнөөдэр хэниинь шүүхэнь ааб?

Хорин хоёрдохи ябадалдаа тэнсэ гэжэ Талиин дурадхахада, Ботвинник зүбшөөгөөгүй. Хоёр часай үнгэрһэнэй һүүлээр наадагшад бүри шангаар тулалдажа оробо. Ботвинник булюу байдалтай.

Аюулгүйн Советдэй заседани

НЬЮ-ЙОРК, мартын 16. (ТАСС). Анголодохи байдал тухай асуудал хаража үзэжэ байһан ООН-эй Аюулгүйн Советдэй заседани мартын 14-дэ нютагай сагаар 15 час 10 минутада эхилээ. Португалиин Африкадахи колони болошо Анголодо олон түмэн хүн зон энэ оной февральда тэмсэлдэ бодон жагсаад, Португалиин жандармнуудаар шэрүүн шантаар дарагдаһан байгаа гэжэ мэдээжэ. Анголодо болоһон һүүлшын ушар хадаа эрхэ сүлөөгэй, бэсэ даанхай байдалай түлөө Анголын арадай хэжэ байһан национальносүлөөрэлгын тэмсэл болоно гээшэ. Колони оронууд болон арадуудта бэсэ даанхай байдал олгохо тухай Декларациие ООН-эй Генеральна Ассамблейн баталан абаһан болобошье, Салазарай фашистска засаг түрэ НАТО-гэй талаар өөрынгөө нүлөө ехэтэй союзнигуудай дэмжэлгээр арадай хүдэлөөе зэбсэгэй хүсөөр дараха, Африкадахи эзэлүүри дээрээ колониальна ёһо гурим хуушаарнь үлөөхэ һэдэлгэ хэнэ. Анголодохи байдал тухай асуудал хаража үзэхые Либериин дурадхахада тэрэниинь Советскэ Союзай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын делегацинууд дэмжэһэн байгаа. Гэбэшье энэ асуудалай табигдажа эхилһэнһээ хойшо Баруун оронууд Португалиин колонизаторнуудые дэмжэжэ ороһон байна. Аюулгүйн Советдэй зүбшэхэ зүйлдэ Анголодохи байдал тухай асуудалые оруулха гү, али оруулхагүй гэһэн «асуудал» зүбшэн хэлсэлгэдэ Советдэй мартын 10-най хоёр заседани зорюулагдаһан байна. Зүгөөр энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгые һаатуулха гэһэн Франциин, Англиин, НАТО-гэй бусад гэшүүдэй һэдэлгэнүүд буруу һүрөө. Анголодохи байдалые зүбшэн хэлсэхын тулада Аюулгүйн Совет мартын 14-дэ сугларһан байна бшуу.

Анголодо Португалиин колонизаторнуудай хэжэ байһан харата муухай үйлэ хэрэгүүдые уур сухалтайгаар буруушаажа байһанаа Африкын бэсэ даанхай гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ элирхэйлэн мэдүүлһэн байна. Колони оронууд болон арадуудта бэсэ даанхай байдал олгохо тухай ООН-эй Декларациие хэрэгсээхэгүй гэһэн колонизаторнуудай һэдэлгэ гаргадаг байһан тухай Ганын делегат Квейнсон-Секки ехэ уур сухалтайгаар хэлээ. Аюулгүйн Совет хадаа хашалта хэһээлтэ хэхэеэ болихыень, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэдые сүлөөлхыень Португалиин правительствоһаа эрилтэ хэхэ, тэрэшэлэн гэмтэ муухай үйлэ хэрэгые мүрдэхын тулада Анголодо комисси эльгээхэ ёһотой гэжэ Ганын делегат мэдүүлээ. Саашадаа Аюулгүйн Совет хадаа Анголо тушаа ООН-эй шиидхэбринүүдые бэелүүлгэдэ туһалхаар тусхай комитет байгуулха тухай шиидхэбэри гаргажа шадаха байна гээд тэрэ хэлээ.

Анголодо болоһон ушар Португалиин «дотоодын хэрэг» гэ[...] тиимэһээ ООН-до хаража [...] ёһогүй гэһэн хэбэртэйгээр П[...] лиин түлөөлэгшын баталаа[...] ные Либериин делегат Пэдм[...] шэлһэн байна. Хаража үзэгдэ[...] һан асуудалаар өөрынгөө [...] ципи Цейлоной, Арабуудай [...] мэл Республикын делегацин[...] хамта харуулхаяа байһан [...] циин проектые тэрэ тай[...] хэлээ. Резолюциин проектын [...] нууд хадаа колони оронуу[...] арадуудта бэсэ даанхай бай[...] гохо тухай ООН-эй Генераль[...] самблейн нёдондо жэлэй де[...] баталан абаһан Декларацие [...] дурдаха зуураа энэ түүхэтэ п[...] бэриие бэелүүлхэ зорилгоор [...] лодо хэдэ хэдэн хэмжээнүүд[...] ха болон реформонуудые хэ[...] асуудал яаралтайгаар хараа[...] хыень» Португалиин правите[...] уряалһан байна. Африкын [...] бидахи байдал тухай матер[...] дые шэнжэлжэ үзэхын тулд[...] комитет байгуулха гэжэ резо[...] проект соо хараалагдана.

Анголын олон түмэн арад[...] тэсэшэгүй байдал тухай Ар[...] Нэгэдэмэл Республикын туг[...] Лютфи дэлгэрэнгыгээр хэлэ[...] на. Эндэхи хүн зон хоёр бүл[...] гон хуулитаар хубаарилагдаа[...] Нэгэдэхи «болбосоронги» бүг[...] хэдэн арбаад эрхэтэй хэ[...] юм. Хоёрдохи «болбосороогүй[...] лэгтэнь бүхы нютаг зониинь [...] дадаг байха юм. ООН-эй бүг[...] шүүд хадаа колони оронуудт[...] арадуудта бэсэ даанхай бай[...] гохо тухай Декларацие хэ[...] болгохо ёһотой гэжэ Лютфи [...] тэмдэглээ.

Португалиин түлөөлэгш[...] тон үбайгүй, билдагуушалһ[...] хэлээ. «Таанад өөһэдынгө[...] эрхилдэг бологты, бидэнэр [...] өөһэдынгөө хэрэг бүтээдэг[...] бди» гээд Анголын патри[...] хэһээхэсэ болигты гэжэ [...] лиин засагаархидые уряалһ[...] эй делегадуудта тэрэ хэлэ[...] Үгынгөө түгэсхэлдэ Порт[...] фашистнуудай түлөөлэгшэ [...] бэсэ даанхай гүрэнүүдые б[...] ветскэ Союзые хардаһан [...] байна. Эрхэ сүлөөгэй бэсэ [...] байдалай түлөө тэмсэжэ бай[...] рикынхидай худалөөе д[...] оронууд «эмхидхэнэ» гэһэн [...] тэйгээр тэрэ хэлээ.

Тиигээд Аюулгүйн Совет[...] дани хаагдаһан байна.

Заседани дээрэ баруун о[...] түлөөлэгшэдэй абяа анирүү[...] баримтада анхарал хан[...] байна. Португалиин колони[...] дай зоргоороо орожо байһые [...] шаахые хүсэдэггүй байһан [...] тэдэнэр НАТО-гэй талаар [...] союзнигые хамгаалһан үгэ [...] түбэгшөөн айһан байна бш[...]

Редактор Ц. Ц. ЦИБИ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни, пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, информации— 35-14, культуры—34-05, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00625. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. №